

PROF. DR HAB. RADOSŁAW ZENDEROWSKI

Dorobek naukowo-dydaktyczny

I. DANE BIOGRAFICZNO-NAUKOWE

Urodzony 28 października 1974 roku w Cieszynie. W 1994 roku ukończył (matura) Technikum Hotelarskie w Wiśle (technik hotelarz), a następnie, do wiosny 1999 roku studiował na kierunku politologii (specjalizacja: Chrześcijańskie Nauki Społeczne) w Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie.

Profesor zwyczajny w Katedrze Stosunków Międzynarodowych i Studiów Europejskich (od 2014 r., kierownik katedry); profesor nadzwyczajny w Katedrze Teorii Państwa i Polityki Międzynarodowej (kierownik katedry od 2009 roku). Pracownik naukowo-dydaktyczny Instytutu Politologii Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie od 1 października 2001 r. (mianowanie, I etat). Ponadto (II etat) – adiunkt w Katedrze Stosunków Międzynarodowych i Ekonomii (Wydział Zarządzania) – Górnośląska Wyższa Szkoła Handlowa im. Wojciecha Korfanteo w Katowicach, pracownik naukowo-dydaktyczny (od lutego 2006 r.). Od 2008 roku Zastępca Dyrektora Instytutu Politologii UKSW. Od 2012 roku pełni funkcję Dyrektora Instytutu Politologii UKSW.

Praca magisterska (maj 1999) obroniona w Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie. Temat pracy: *Redefinicja pojęcia gospodarki narodowej w kontekście rynku globalnego* (promotor: prof. dr hab. Aniela Dylus, recenzent: ks. prof. dr hab. Helmut Juros). Uzyskany tytuł zawodowy: magister politologii.

Praca doktorska (11 czerwca 2001) obroniona na Wydziale Nauk Historycznych i Społecznych Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Temat pracy: *Problem reintegracji miast podzielonych granicą państwową na przykładzie Cieszyna i Českého Těšína* (promotor: prof. dr hab. Henryk Skorowski, recenzenci: prof. dr hab. Aniela Dylus, UKSW; prof. dr hab. Wojciech Świątkiewicz, UŚ). Uzyskany stopień naukowy: doktor nauk humanistycznych w zakresie socjologii.

Praca habilitacyjna (12 grudnia 2008) złożona i obroniona w Instytucie Studiów Politycznych Polskiej Akademii Nauk w Warszawie. Temat rozprawy: *Nad Tatrami błyska się... Słowacka tożsamość narodowa w dyskursie politycznym w Republice Słowackiej (1989-2004)*. Recenzenci: dr hab. prof. UKSW Jarosław Drozd, dr hab. prof. Collegium Civitas Maciej Koźmiński, prof. dr hab. Andrzej Mania (Uniwersytet Jagielloński), prof. dr hab. Andrzej Chodubski (Uniwersytet Gdański). Uzyskany stopień naukowy: doktor habilitowany nauk humanistycznych w zakresie nauk o polityce.

Mianowanie na **profesora nadzwyczajnego (UKSW)** miało miejsce w dniu 22 czerwca 2009 roku w Warszawie z rąk Rektora UKSW ks. prof. dra hab. Ryszarda Rumianka. Mianowanie na czas określony do dnia 30 września 2014 roku.

W maju 2010 roku decyzją Rady Wydziału Nauk Historycznych i Społecznych UKSW w Warszawie rozpoczęto przewód postępowania o nadanie **tytułu naukowego profesora**. Wyznaczeni recenzenci: prof. dr. hab. Roman Bäcker z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, prof. dr. hab. Henryk Chałupczak z Uniwersytetu Marii Curie Skłodowskiej (wyznaczeni przez Centralną Komisję), prof. dr hab. Aniela Dylus z Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, prof. dr. hab. Lesław Koćwin, em. profesora Uniwersytetu Opolskiego (wyznaczeni przez Radę Wydziału). Decyzją Prezydenta RP otrzymał w **dniu 9 września 2013 roku tytuł naukowy profesora nauk humanistycznych**.

Mianowanie na **stanowisko profesora zwyczajnego** miało miejsce w dniu 1 listopada 2014 roku z rąk Rektora UKSW ks. prof. dr. hab. Stanisława Dziekońskiego. Mianowanie na czas nieokreślony.

Najbardziej znaczącymi obszarami aktywności naukowej, z którymi związane są badania oraz aktywność dydaktyczna, są zagadnienia związane z politycznym wymiarem etniczności oraz odnoszące się do sposobów odtwarzania i konstruowania narodowych tożsamości w regionie Europy Środkowo-Wschodniej. W ostatnich kilku latach, szczególnie interesuję się relacjami zachodzącymi między polityką i religią, a zwłaszcza związkami występującymi między nacjonalizmem i religią (różnymi wyznaniem). Prowadzone przeze mnie badania wykraczają zarówno poza obszar jednej subdyscypliny politologicznej, ale częściowo także poza obszar politologii jako takiej. W ramach politologii moje poszukiwania naukowe obejmują takie subdyscypliny jak: stosunki międzynarodowe i systemy polityczne. W badaniach z zakresu teorii narodu, etniczności, tożsamości oraz relacji polityka-religia, z konieczności staram się łączyć ze sobą paradygmaty naukowe politologii, socjologii, nauki o komunikowaniu, antropologii kulturowej oraz historii. Badanie interakcji społecznych związanych z etnicznością oraz tożsamością narodową z jednej strony, a religią z drugiej strony absolutnie nie pozwalają się zredukować do jednej z dyscyplin naukowych, albowiem każda z wcześniej wymienionych nie tylko kładzie nacisk na inny aspekt tych relacji, ale proponuje również specyficzną metodę ich badań i rozumienia, która jest zasadniczo „transferowalna” do innych dyscyplin badawczych. Tym samym coraz częściej spotykam się z sytuacjami, w których krzyżowanie i konfrontowanie się poszczególnych paradygmatów i metod badawczych właściwych wcześniej wymienionym dyscyplinom, prowadzi do wykształcenia holistycznego obrazu pola badawczego, ale także kształtowania oryginalnych metod badawczych, które absolutnie nie są zwykłą kompilacją poszczególnych paradygmatów, ale stanowią próbę przewyższenia sztucznych i nienaturalnych granic między różnymi dyscyplinami zadekretowanych mocą ministerialnych rozporządzeń.

Poniżej zawarta jest charakterystyka najważniejszych obszarów moich zainteresowań naukowych, do których zaliczam następujące zagadnienia: **(a)** tożsamość i Europa Środkowa, **(b)** granica i pogranicze; miasta transgraniczne, **(c)** etniczny separatyzm i kulturowy uniwersalizm, **(d)** Słowacja, **(e)** etniczność religii i sakralizacja narodu; religia w konfliktach etnicznych, **(f)** polityka etniczna i postawy polityczne mniejszości narodowych i etnicznych, **(g)** dyplomacja publiczna i obywatelska w regionach trans/przy-granicznych oraz **(h)** znaczenie czynnika religijnego w polityce.

Tożsamość i Europa Środkowa. Najistotniejszym zwornikiem poszczególnych obszarów moich zainteresowań naukowych jest pojęcie tożsamości. Chodzi zarówno o tożsamość jednostkową, jak i o tożsamość zbiorową (z akcentem tę drugą). Interesują mnie przemiany tożsamości regionalnych, etnicznych i narodowych. Fascynują mnie ciągłe i niespokojne aktualizacje odpowiedzi na pytania „Kim jestem?” i „Kim jesteśmy?”, dokonujące się zarówno w przestrzeni czysto prywatnej, intymnej (np. w pamiętnikach, dziennikach itp.), jak i publicznej (np. w przemówieniach wyborczych, memorandumach, apelach, hymnach, nazwach ulic itp.). Pytania tożsamościowe są bowiem czymś, co stanowi próbę sięgnięcia do istoty człowieka oraz do istoty konkretnej zbiorowości społecznej. Jednocześnie proces udzielania odpowiedzi na nie, zwłaszcza w drugim przypadku, jest bardzo podatny na różnego rodzaju ideologiczne manipulacje. Jeśli zaś przyjmiemy tezę, że pytania tożsamościowe pojawiają się przede wszystkim w okresach kryzysu, różnego rodzaju napięć, w czasie niepewności i braku poczucia bezpieczeństwa, zauważymy, że jak bardzo nieraz dramatycznymi poszukiwaniami mamy do czynienia. Współcześnie, nie bez istotnej przyczyny, pojęcie tożsamości (zwłaszcza narodowej) kojarzone jest z separatyzmem i dezintegracją struktur społeczno-politycznych. Z drugiej strony polityka tożsamości w postaci tzw. polityki historycznej stanowić ma w zamierzeniu czynnik integrujący naród i wzmacniający instytucję państwa narodowego.

Od początku swoich zainteresowań problemem tożsamości, który jeszcze kilka lat temu jawił mi się jako swoiste tło do rozważań dotyczących innych zagadnień, starałem się go w jakiś sposób umiejscowić w przestrzeni geograficzno-kulturowej. Uznałem, że najbardziej interesuje mnie region Europy Środkowej. Wydaje mi się, że jest to miejsce, w którym w sposób szczególnie intensywny, zwłaszcza po 1989 roku, pojawiają się pytania o tożsamość, nie tylko narodową, etniczną i religijną, ale także regionalną (i to zarówno w znaczeniu lokalności, małych regionów kulturowych, jak i w odniesieniu do Europy Środkowej jako makroregionu). Jednocześnie muszę przyznać, że nie jestem w stanie wyznaczyć dokładnych granic obszaru, który tak bardzo mnie interesuje. Mam bowiem świadomość, że granice wspomnianego *toposu* wyznacza jedynie kultura (nie zaś geografia czy polityka), ta zaś jest zjawiskiem bardzo dynamicznym. Od ukończenia rozprawy habilitacyjnej ciężar moich zainteresowań wyraźnie przeniósł się z analiz tożsamości etnicznych i narodowych na tożsamości religijne i ich związki z różnie definiowanym etnosem i kulturą. W tym kontekście szczególnie dużo uwagi poświęciłem Bałkanom, by dostrzegając wpięć ich odrębność od reszty Europy Środkowo-Wschodniej, ostatecznie dostrzec szereg uderzających podobieństw w konstruowaniu tożsamości religijno-narodowych.

Granica i pogranicze. Miasta transgraniczne. Moja rozprawa doktorska poświęcona była problemowi reintegracji miast podzielonych granicą państwową i dotyczyła przypadku mojego rodzinnego miasta – Cieszyna. Uznałem, że podobnie, jak wiele innych miast i miasteczek położonych na wschód od Łaby i na zachód od Dniestru, Cieszyn stanowi swoisty środkowoeuropejski *mikrokosmos*. To miejsce, przynajmniej jeszcze kilkadziesiąt lat temu, stanowiło wspólną ojczyznę dla ludzi wielu

narodowości, kultur i języków. Jakże interesujące były konflikty tożsamościowe dzielące nie tyle grupy narodowe, społeczności lokalne, ale przede wszystkim wyznaczające granice w obrębie rodzin, a niejednokrotnie prowadzące do poważnych dylematów u ludzi uważających się za pełnoprawnych uczestników kilku kultur. Etnonacjonalizm ze swoim postulatami – żądaniem etnicznej i kulturowej homogeniczności, doprowadził w wieku XX do zaniku owego *mikrokosmosu*, który dziś podziwiać możemy jedynie w kulturze materialnej, czasem w lokalnych zwyczajach (także językowych). Nie istnieje on już jednak w sferze codziennych społecznych interakcji. W swojej rozprawie postawiłem sobie pytanie czy możliwa jest reintegracja obydwu miast – Cieszyna i Czeskiego Cieszyna, niegdyś stanowiących jeden organizm miejski. Czy możliwe jest stworzenie jednej, funkcjonalnej jednostki miejskiej, sprzęgnięcie ze sobą dwóch różniących się pod wieloma względami potencjałów społeczno-kulturowych? Wreszcie czy możliwa jest reintegracja społeczna, a przynajmniej większa wzajemna otwartość na doświadczenia sąsiedniej kultury? W rezultacie przeprowadzonych badań, ustaliłem, że z całą pewnością przedwcześnie są nadzieje władz obydwu miast, ale także części mieszkańców, dotyczące „zjednoczenia”. W sferze deklaracji rzeczywistość przedstawiała się zgoła inaczej niż w sferze społecznych interakcji. Granica to bowiem nie tylko szlaban i celnik, ale przede wszystkim nawarstwiające się przez lata uprzedzenia i stereotypy oraz niemal perfekcyjnie wyćwiczona umiejętność odwracania się do sąsiada plecami (choć niektórzy sądzą, że jest to oznaka zaufania, gdyż do kogoś, komu nie ufamy, nie odwracamy się nigdy tyłem). Uroczyste deklaracje, wspólne polsko-czeskie imprezy, współpraca poszczególnych podmiotów naturalnie mają swoją wielką wartość, jeśli chodzi o osłabianie negatywnych stereotypów, ale nie są w stanie błyskawicznie „odczarować” obrazu „obcego”, jakim dla wielu Polaków są Czesi, a dla Czechów – Polacy. Pełna reintegracja jest nierealna, choćby dlatego, że granica polityczna uniemożliwia istnienie wspólnego przedstawicielstwa samorządowego, którego działalność mogłaby objąć całą jednostkę miejską. Nie jest go w stanie zastąpić nawet najlepiej układająca się współpraca między obydwoma samorządami.

Jeśli chodzi o kwestie dotyczące tożsamości mieszkańców obydwu części podzielonego granicą miasta, moją uwagę zwrócił fakt istnienia dosyć silnej tendencji do budowania swojej tożsamości w odniesieniu do „znaczącego Innego” zza rzeki. Zjawisko to było przy tym o wiele bardziej wyraźne wśród mieszkańców polskiej części miasta, niż w przypadku Czechów mieszkających w Czeskim Cieszynie. Ci drudzy wykazywali raczej „znaczącą obojętność” względem swoich sąsiadów. Wypowiedzi Polaków miały spory ładunek historyczny, często przywoływano dramatyczne wydarzenia ze wspólnej historii, wskazując na własną krzywdę (mentalność retrospektywna). Z kolei dla Czechów historia zaczynała się jakby dopiero po 1989 roku, wraz z „aksamitną rewolucją”. To, co było wcześniej, na ogół okazywało się niewarte wspomnień. Przedmiotem zainteresowania była terazniejszość i przyszłość (mentalność prospektywna). Niezwykle interesujące okazały się dla mnie świadectwa Polaków zamieszkujących czeską część miasta. Zauważyłem tutaj istnienie trzech, dość rozpowszechnionych postaw. Mogłem wysłuchać bardzo emocjonalnych, pełnych goryczy i poczucia krzywdy wypowiedzi Polaków, którzy do dnia dzisiejszego uznają przebieg granicy polsko-czeskiej za niesprawiedliwy. Polska jawiła się tutaj jako arkadia, kraina szczęśliwości, zaś Republika Czeska może nie tyle jako „więzienie”, ale jako coś zewnętrznego, obcego, chłodnego, z czym trudno się utożsamić. Spotykałem się jednak także z wyrzutami wobec Polski, która w imię dobrych stosunków z Czechami „zapomniała o Zaolziańcach” i ich problemach. Pojawiały się często zarzuty niezrozumienia problemów ludności zaolziańskiej, jej instrumentalnego traktowania. Czasem podkreślano, że Polacy zaolziańscy już tak mocno wrosli w krajobraz stosunków gospodarczych, kulturalnych i politycznych Republiki Czeskiej, że coraz trudniej jest im znaleźć wspólny język z Polakami z Polski. Zdarzało się, że podkreślano istnienie wielu pozytywnych cech Czechów, których nie posiadają Polacy. W okresie objętym badaniem, postawę taką wyraźnie wzmacnia powszechny negatywny stereotyp Polaka – przemysłowca, nadużywającego alkoholu, hałaśliwego, wprowadzającego chaos i nieporządek. Między tymi dwoma postawami, istnieje trzeci typ samopozostawienia się. Charakteryzuje go „tutejszość” i niechęć do odwoływania się do jakichkolwiek kategorii narodowych. Ci, którzy uznają się za „tutejszych” uważają, że jakakolwiek tożsamość narodowa jest im obca, jest czymś zewnętrznym, narzucanym z góry przez rządzących. Symbolem tej postawy jest równy emocjonalny, chłodny dystans do Warszawy i Pragi (*nota bene* geograficznie tak samo odległych miast). Czasem deklarują się oni jako Ślązacy (umożliwiały to prowadzone po 1989 roku badania statystyczne w Czechosłowacji/Republice Czeskiej, a później także w Polsce). Pogranicze polsko-czeskie, które początkowo postrzegałem jako miejsce rozmaitych interakcji między dwiema narodowymi tożsamościami: polską i czeską, w efekcie okazało się dla mnie o wiele ciekawsze jeśli chodzi o istnienie różnych sposobów rozumienia swojej polskości przez mieszkańców po obydwu stronach granicy Polaków. Stało się to powodem np. późniejszych zainteresowań sytuacją Węgrów zamieszkujących w dużej liczbie kilka środkowoeuropejskich państw (Słowacja, Rumunia, Serbia). Istnieje w tym przypadku wiele interesujących analogii, którymi chciałbym w przyszłości zająć się bardziej wnikliwie.

Po habilitacji zacząłem zgłębiać przede wszystkim symboliczny wymiar granicy. Perspektywę politologiczno-socjologiczną „wyprzedziła” w moich badaniach perspektywa antropologiczno-filozoficzna. Dostrzegam bowiem, że zachodzącej ewolucji granic państwowych w (jednoczącej się) Europie, usuwaniu widzialnych i dokuczliwych barier, towarzyszą interesujące narracje, których celem jest symboliczna delimitacja i demarkacja terytoriów narodowych. Są to często subtelne symbole odkrywane w prozaicznych sytuacjach życiowych.

Etniczny separatyzm i kulturowy uniwersalizm. Badania przeprowadzone w ramach przygotowywania rozprawy doktorskiej, jak również późniejsze okazje do skonfrontowania ich z poglądami innych naukowców, stanowiły punkt wyjścia do analiz dotyczących zjawisk mniej lub bardziej związanych z problematyką pograniczy. Zainteresowałem się zwłaszcza fenomenem współwystępowania dwóch odmiennych procesów definiowania tożsamości w skali całej Europy Środkowej. Z jednej strony, swoją uwagę poświęciłem rozmaitym sposobom podkreślania swojej odrębności narodowej, etnicznej i regionalnej, z drugiej zaś – procesom tworzenia i odtwarzania tożsamości środkowoeuropejskiej oraz pojawianiu się idei Europy Środkowej jako wspólnej (wyobrażonej) ojczyzny wielu (małych) narodów. Obydwie tendencje: separatystyczna i uniwersalistyczna, wydają się być ze sobą nierozzerwalnie związane. Bynajmniej nie unieważniają się one nawzajem. Tworzą, jak sądzę, specyficzną dialektykę Europy Środkowej. Zjawisko to wymaga jednak bardziej pogłębionych badań. Na razie postrzegam je, w dużej mierze, intuicyjnie.

Zainteresowanie kwestiami narodowymi, etnicznymi i regionalnymi pojawiło się wraz z głębszą analizą stosunków polsko-czeskich, która okazała się pomocna przy pisaniu rozprawy doktorskiej. Uznałem wówczas, że poszczególne kwestie narodowe i etniczne w Europie Środkowej mogą mieć ze sobą bardzo wiele wspólnego w tym sensie, że po pierwsze – cechuje je podobna logika powstania i rozwoju, po drugie, nierzadko są one ze sobą wzajemnie sprzężone. Po 1989 roku w prawie każdym państwie Europy Środkowej jednym z najważniejszych tematów politycznych dyskursów był problem narodowej tożsamości i jej zredefiniowania po okresie panowania ideologii komunistycznej. W Europie Środkowej obserwujemy wówczas niezwykle interesujące zjawisko konfrontacji między *demosem* a *etnosem*, między próbą budowania narodu obywatelskiego szanującego poszczególne tradycje etniczno-kulturowe a przebudzeniem etnonacjonalistycznych roszczeń i próbą powrotu do „czystości” (quasi)plemiennej. Owo napięcie pojawiające się między obydwoma propozycjami tożsamościowymi, obecne praktycznie w każdym państwie Europy Środkowej (może z wyjątkiem Rep. Czeskiej), rodzi określone konsekwencje dla narodowego samorozumienia. W obydwu wspomnianych propozycjach tożsamościowych w sposób szczególny akcentuje się znaczenie kultury jako czynnika zapewniającego integralność narodową. Doskonale wiemy bowiem, że to nie państwo i przynależność oraz lojalność wobec struktur politycznych, legła u podstaw wielu środkowoeuropejskich tożsamości narodowych. Nie wielcy politycy i mężowie stanu są tutaj (w ujęciu historycznym) prawdziwymi „ojcami narodu” ale przede wszystkim: wielcy pisarze, wybitni poeci oraz duchowni uznający, że ich drugim (a może pierwszym?) powołaniem jest służba narodowi. Przedmiotem mojego zainteresowania stały się zatem dyskursy o tożsamości narodowej obecne w różnych państwach naszego regionu. Pełne ostrych sporów, dotyczących często bardzo zamierzchłej przeszłości, stanowią one po części odległe echo XIX-wiecznych dysput narodowych, po części są w jakimś stopniu odpowiedzią na przerażającą nudę, bezbarwność, irytującą samopowtarzalność, komercjalizm i jednowymiarowość McŚwiata (w rozumieniu zaproponowanym przez amerykańskiego politologa Benjamina Barbera).

Jest rzeczą znamioną, że zdecydowana większość wspomnianych dyskursów koncentruje się na przeszłości. Stąd też przedmiotem moich zainteresowań stała się **pamięć zbiorowa, pamięć historyczna**. Uważam, że owo zainteresowanie własną przeszłością narodową wynika z kilku istotnych przyczyn. Może to być lęk przed współczesnością i narastające obawy dotyczące przyszłości. Z pewnością w wielu przypadkach jest to chęć pocieszenia się powrotem do minionych „złotych wieków” (czego przykładem są wielkie, zekranizowane epeje narodowe). Wreszcie u podstaw fascynacji przeszłością kryć się może pragnienie udowodnienia innym swojego starszeństwa cywilizacyjnego, a zatem pierwszeństwa i uprzywilejowania wśród innych narodów. W centrum dyskursów tożsamościowych pojawiają się pytania o „ojców narodu”, o miejsca szczególnie (*toposy*) narodowej historii, o przyczyny wielkich klęsk. Dyskurs na temat tego, co należy pamiętać (i w jaki sposób), a o czym trzeba jak najszybciej zapomnieć, rozgrywa się nie tylko w warstwie werbalnej. Kto wie, czy bardziej znaczące nie są dokonywane wciąż zmiany nazw miejsc publicznych, korekty kalendarzy świąt państwowych, migracje pomników i fundowanie nowych, poprawione wydania atlasów historycznych itp. Słowo „pamięć” coraz częściej pojawia się zarówno w dyskusjach wewnątrznarodowych, jak i w stosunkach międzynarodowych (np. pamięć o wypędzonych). Myślę, że wraz z ostatnim pokoleniem pamiętającym czasy II wojny światowej, jakże dramatyczne dla mieszkańców Europy Środkowej, stoimy u progu wielu burzliwych dyskusji o „pamięci narodowej”. Czy będzie to jedynie burza, po której ujrzymy tęczę, czy też owe dyskusje okażą się huraganem niszczącym wszystko to, co udało się po II wojnie światowej naprawić i uleczyć, trudno obecnie wyrokować. Są to pytania, które pojawiają się m.in. w reakcji na coraz bardziej popularną w Europie tzw. **politykę pamięci**. Polityka bowiem wykazuje silną tendencję do używania historii jako instrumentu mobilizacji społecznej w jakiejś sprawie lub co gorsza – przeciw komuś.

Po habilitacji szczególnie zainteresował mnie fenomen wiktymizm w dyskursach politycznych w państwach Europy Środkowo-Wschodniej oraz w relacjach międzynarodowych w regionie. Ofiara i oprawca, wina i zadośćuczynienie – te kategorie stanowią nieodłączny element wewnątrzpaństwowych i wewnątrznarodowych debat publicznych, jak i część złowieszczonego repertuaru oskarżeń oraz żądań w polityce międzynarodowej. Swoją obecność zaznaczyły one szczególnie w momencie, gdy ostygły rewolucyjne emocje związane z obaleniem komunizmu, gdy liberalno-oświeceniowa wizja społeczeństwa obywatelskiego zaczęła ustępować miejsca etniczno-organicystycznym koncepcjom narodu. Z niepokojem obserwujemy coraz

silniej i głośniejszy artykułowane poczucie bycia skrzywdzonym w historii, zwłaszcza tej najnowszej, związanej z pierwszą i drugą wojną światową, z kilkudziesięcioletnim okresem komunizmu, a także w przypadku narodów b. Jugosławii – w czasie wojen jugosłowiańskich. Mamy do czynienia z czymś, co śmiało określić można świeckim (choć podszytym symboliką religijną lub parareligijną) kultem niewinnej ofiary. Chorwacka pisarka Dubravka Ugrešić pisze, że „Tym, co ludzi Wschodu czyniło (w ich własnym mniemaniu) lepszymi, było doświadczenie poniżenia. Tylko na poniżenie mogli położyć swój copyright, to była ich wewnętrzna legitymacja, unikatowy produkt Made in Eastern Europe... Niestety wynikające z poniżenia to ogromna przestrzeń na manipulację, człowiek Wschodu uczynił więc ze swojego nieszczęścia instytucję” (D. Ugrešić, *Kultura kłamstwa (eseje antypolityczne)*, Wołowiec 2006, s. 376-377).

Zjawiskiem przeciwnym do narodowej separacji i różnych prób podkreślania swojej wyjątkowości, pierwszeństwa, względnie misji cywilizacyjnej, jest **tożsamość środkowoeuropejska** jako szczególny rodzaj tożsamości transnarodowej. Przedmiotem swoich dociekań badawczych uczyniłem zarówno kulturę (kultury) Europy Środkowej, jak i poszczególne projekty integracji środkowoeuropejskiej. Zadaję sobie pytanie, czy istnieje realnie coś, co moglibyśmy określić mianem tożsamości środkowoeuropejskiej, a jeśli tak, to czym jest ona udziałem? Wydaje mi się, że istnieją dwie różne „głębokości” tejże tożsamości. W pierwszym przypadku, zdecydowanie bardziej rozpowszechnionym, środkowoeuropejskość kojarzona jest zasadniczo z czymś pozytywnym, jako antyteza Wschodu, który na ogół zawsze przerażał mieszkańców naszego regionu. Środkowoeuropejskość jest tutaj naturalną częścią osobniczej i społecznej egzystencji, jest dana jako fakt geograficzny, ale także kulturowy. Podkreśla się wyjątkowość „środka” względem tego, co stanowi peryferie, bardzo różnie zresztą definiowane (inna rzecz, że Europa Środkowa stanowi peryferia Zachodu). W drugim przypadku, który, według moich obserwacji, jest raczej doświadczeniem elit intelektualnych, spotykamy się z rozumieniem tożsamości środkowoeuropejskiej jako zadania – misji. Owa transnarodowa tożsamość ma stanowić swego rodzaju tożsamość „pośrednią”, a raczej „pośredniczącą” między tożsamością narodową, etniczną a tożsamością europejską. Nie widać tego zbyt dobrze w Polsce, gdyż polska tożsamość narodowa nigdy nie potrzebowała pośrednictwa idei środkowoeuropejskiej w drodze do Europy. Polskość była bowiem europejska *par excellence*. Z kolei widać to doskonale na przykładzie małych narodów (a przecież takie właśnie stanowią zasadniczą „treść” Europy Środkowej): Czechów, Słowaków, Węgrów, Słoweńców i innych. W tym przypadku tożsamość środkowoeuropejska stanowi rodzaj bezpiecznego przejścia i partycypacji w (transnarodowej) tożsamości europejskiej. Środkowoeuropejskość jako doświadczenie elitarne oznacza także świadomość istnienia wielu naprawdę poważnych barier występujących między poszczególnymi narodami. Barier, których nie sposób usunąć z dnia na dzień, gdyż stały się one niejednokrotnie trwałym elementem poszczególnych tożsamości narodowych. Można by napisać tomy interesujących analiz dotyczących „obrazu wroga narodowego” jako „znaczącego Innego” w Europie Środkowej. Tym, co pozwala sądzić, że nie są to na szczęście wyobrażenia zafiksowane na wieczność, są wyraźne pozytywne zmiany np. w relacjach polsko-niemieckich, polsko-ukraińskich czy czesko-słowackich. W omawianym przypadku środkowoeuropejskość stanowi wyzwanie do przezwyciężania tego, co dzieli narody Europy Środkowej i do odkrywania w kulturach poszczególnych narodów owej „złotej nici”, która je ze sobą łączy, często w sposób niezauważalny.

Słowacja. Współistnienie obydwu wspomnianych wcześniej tendencji: separatystycznej i uniwersalistycznej, zauważyłem w przypadku Słowacji. Początkowo dziwiłem się, że tak mało o Słowacji pisze się poza jej granicami. Później uświadomiłem sobie, że naród, którego istnienie przez stulecia ukrywane było przed światem, nie miał większych szans na zaistnienie w wyobraźni przedstawicieli innych narodów. Węgrzy długo nie uznawali istnienia narodowości słowackiej, o Słowakach woleli myśleć raczej w kategoriach góralskiego folkloru Górnych Węgier. Podobnie było w relacjach z Czechami, których nie mała część uznawała Słowaków za zapóźnioną cywilizacyjnie (odłączoną w X wieku) część narodu czeskiego względnie czechosłowackiego (co w praktyce oznaczało to samo). Gdy podjąłem studia nad tzw. kwestią słowacką, mając do dyspozycji niewiele polskojęzycznych źródeł, odczuwałem ogromną satysfakcję z przywileju, powiem nieskromnie, „przecierania szlaku”. Wówczas doszedłem do wniosku, że problem słowackiej tożsamości narodowej może stać się tematem mojej rozprawy habilitacyjnej. Postanowiłem spojrzeć nań przez pryzmat burzliwego dyskursu politycznego w okresie od upadku komunizmu w 1989 do przystąpienia Słowacji do Unii Europejskiej.

Przypadek słowackiej tożsamości narodowej wydał mi się z wielu względów interesujący. Chodzi tutaj bowiem o państwo, które — jeśli nie liczyć krótkiego epizodu z czasów II wojny światowej (Państwo Słowackie 1939-1945) — po raz pierwszy pojawiło się na mapie politycznej Europy w latach 90. ub. wieku (samo istnienie narodu słowackiego dla wielu Europejczyków nie było zaś wcale takie oczywiste), sytuując się niejako na pograniczu dwóch różnych wydarzeń i procesów cywilizacyjnych. Słowacka państwowość powstawała w czasie największego powojennego konfliktu etnicznego w Europie, którego symbolem są wojny jugosłowiańskie i dezintegracja Związku Radzieckiego oraz w momencie podjęcia decyzji o zacieśnieniu współpracy międzynarodowej — utworzeniu Unii Europejskiej jako bezprecedensowego projektu integracji politycznej. Bratysława znalazła się w bardzo dziwnym miejscu, polu cywilizacyjnego napięcia, między Belgradem i Brukselą. W latach 90. ubiegłego wieku obserwujemy na Słowacji zarówno renesans etnonacjonalizmu i narodowego separatyzmu, jak i trwałe oraz konsekwentne próby włączenia tego kraju do wspólnoty ponadnarodowej, jaką jest Unia Europejska. Wyjątko-

wość Słowacji wyraża się tym, że w latach 90. ub. wieku byliśmy, i nadal jesteśmy, świadkami interesującej konfrontacji z jednej strony — pokusy etnicznego zamknięcia, wyraźnego i ostentacyjnego odgródnienia się od sąsiednich kultur narodowych, z drugiej — licznych prób odczytania słowackości w kategoriach aktywnego uczestnictwa we wspólnotach ponadnarodowych. Zderzenie dwóch różnych koncepcji słowackości w dyskursie politycznym jest bardzo wyraźne i obfituje w zdumiewające syntezy. Kазus słowackiego dyskursu o narodzie pozwala zrozumieć mechanizm tworzenia i utrwalania obrazu znaczącego „innego”, „obcego” i „wroga” w Europie Środkowej. Można powiedzieć, że uporczywie i konsekwentne dążenie do wyznaczenia wyraźnej granicy pomiędzy tym, co z jednej strony — słowackie, z drugiej — czeskie i węgierskie, wyraźnie dominuje w słowackim dyskursie politycznym i prezentowanych w nim wyobrażeniach o narodzie. Antyczeski, a zwłaszcza antywęgierski wymiar słowackiej tożsamości narodowej, szczególnie w latach 90. ub. wieku, nie pozostał niezauważony także przez opinię międzynarodową, stale informowaną o ekscesach słowackich skrajnych nacjonalistów, tradycyjnie stawiających kwestię narodową (słowacką, węgierską) na ostrzu noża. Ten właśnie wizerunek Słowacji skutecznie niestety przesłonił drugi wymiar tożsamości słowackiej, w którym słowackość wpisywano w szerszy, ponadnarodowy i niekonfrontacyjny układ odniesień. Bycie Słowakiem, dla wielu uczestników słowackiego dyskursu politycznego oznaczało dumę z bycia Słowianinem, Środkowoeuropejczykiem, pozytywną ocenę czechosłowackiej, a nawet *uhorskiej* (Korona św. Stefana, termin nieprzetłumaczalny ściśle) przeszłości.

Przypadek słowacki jest interesujący także z tego względu, że w dyskursie o tożsamości narodowej pojawia się wiele pojęć i haseł z połowy XIX wieku. Gdy wsłuchać się uważnie w poszczególne narracje odnoszące się do narodu słowackiego, konstytuujące wizję wspólnoty narodowej, można odnieść wrażenie „podróży w czasie”. Szczególnie interesujące jest tutaj zderzenie lub całkowite rozmiękanie się dwóch różnych języków dyskursu, zasadniczo odmiennych narracji: języka XIX-wiecznego nacjonalizmu z językiem nowoczesnego liberalizmu. Niezwykle trudno w tym przypadku mówić o jakimś minimum wspólnych pojęć, które umożliwiałyby kompromis. Kазus słowackiego dyskursu politycznego pozwala uzmysłowić sobie wagę i znaczenie języka jako narzędzia politycznej komunikacji oraz walki politycznej.

Podobnie jak miało to miejsce na Bałkanach czy w państwach powstałych po rozpadzie ZSRR, w rolę obrońców narodu, najbardziej zagorzałych nacjonalistów, wcielił się wczorajsi komuniści, w wielu przypadkach dawni głosiciele idei internacjonalistycznego braterstwa, nierzadko etatowi pracownicy zakładów marksizmu-leninizmu. Kategorię wroga klasowego z dnia na dzień zastąpiono pojęciem wroga narodowego, czemu przyklasnęły niektóre antykomunistyczne środowiska emigrantów otwarcie sympatyzujących z wojennym Państwem Słowackim (1939-1945). Niemniej, w odróżnieniu od Bałkanów czy państw postradzieckich, nowe-stare elity polityczne nie były w stanie zatrzymać Słowacji w drodze do struktur integracyjnych (UE, NATO), choć były bliskie osiągnięcia tego celu. Należy zauważyć, że to właśnie „nawróceni na nacjonalizm” komuniści oraz ci wszyscy, którzy po cichu lub otwarcie uznawali za własną tradycję Państwa Słowackiego (1939-1945), definiowali ramy politycznego dyskursu o narodzie. Pozostali, w tym zwłaszcza słowaccy liberałowie, na ogół ograniczali się jedynie do składania protestów, wprowadzania korekt czy też uznawania całej dyskusji za niepotrzebną i nieodpowiadającą „duchowi czasu”. Stąd też, analiza zawarta w rozprawie habilitacyjnej sprowadza się w dużej mierze *de facto* do dyskursu nacjonalistycznego.

Uważam, że uznając naród jako fenomen etno-kulturowy za przedmiot niegodny dyskusji w świecie nowoczesnym czy postnowoczesnym, liberałowie ponoszą część winy za zawłaszczenie tej tematyki przez nacjonalistów. Uważam także, że bardzo wyraźne wypychanie religii ze sfery publicznej i próby zredukowania Kościołów do kategorii organizacji pozarządowej, nieuwzględnianie doniosłej roli chrześcijaństwa dla kształtu tożsamości narodowej, bardzo ułatwia proces etniczacji religii, nad którym tak bardzo ubolewają przedstawiciele środowisk liberalnych. Dokładnie tę samą postawę widać po drugiej stronie. Świat ortodoksyjnych nacjonalistów jest równie nieskomplikowany. Język agresji i nienawiści etnicznej, którym na co dzień się posługują, w praktyce uniemożliwia jakąkolwiek dyskusję. Próba sklasyfikowania uczestników dyskursu na obrońców i zdrajców narodu, w rzeczywistości prowadzi do nikąd. Lęk przed nowoczesnością i liberalną demokracją, zagłuszony jest przez coraz głośniejsze wykrzykiwane groźby pod adresem Czechów i Węgrów, a także Romów, masonów, Żydów. W dyskursie nacjonalistycznym bardzo wyraźna jest obawa przed wolnością, przed indywidualnym wyborem. Terror kolektywnego myślenia zwalnia z odpowiedzialności i domaga się ślepego posłuszeństwa wobec narodu, stającego się „złotym cielcem”. Obydwa sposoby wzajemnego etykietowania się, są dla mnie przestrogą przed zbyt łatwymi ocenami.

Praca habilitacyjna pt. *Nad Tatrami błyska się... Słowacka tożsamość narodowa w dyskursie politycznym w Republice Słowackiej (1989-2004)*, wyd. w 2007 roku, ukazuje, jak sądzę, nie tylko dylematy tożsamościowe Słowaków. Myślę, że zaprezentowana w tej pracy logika dyskursu: podział ról między uczestnikami, miejsca dyskusji, dobór środków językowych, ale przede wszystkim sposoby budowania narracji o narodzie, są w gruncie rzeczy bardzo typowe dla wielu narodów Europy Środkowej i Wschodniej. Za jeden z najistotniejszych elementów wspólnych poszczególnych dyskursów, uważam **wiktyzm** – uporczywie pielęgnowane traumatyczne doświadczenia, obsadzanie narodu w roli ofiary swoich sąsiadów i różnych „ciemnych mocy”. Niestety, wiktyzm to nie tylko płaczące pochylenie się nad swoim losem. To przede wszystkim pragnienie rewanżu i zemsty – grzechu, który zostaje „rozgrzeszony” mocą minionych i obecnych cierpień. Wiktyzm jest wreszcie samousprawiedliwie-

niem się ze swoich przeszłych, obecnych i przyszłych porażek w polityce, gospodarce i życiu kulturalnym. Wszystkiemu i tak winni będą „oni”. Ot i przyczynek do napisania Wielkiej Historii Wzajemnych Pretensji w Europie Środkowej.

Etnicyzacja religii i sakralizacja narodu. Religia w konfliktach etnicznych. Kolejny z moich obszarów badawczych, który został przede mną rozpoznany po uzyskaniu stopnia doktora habilitowanego, i któremu chciałbym poświęcić więcej uwagi w przyszłości dotyczy relacji między religią a narodem, tożsamością narodową i nacjonalizmem.

Temat związków religii i nacjonalizmu w Europie Środkowo-Wschodniej lub generalnie – w skali całego świata – rozpała emocje, także tych, którzy zwykle starają się zachować odpowiedni dystans, przyjmując postawę bezstronnego obserwatora. W moim przekonaniu, jednym z najważniejszych powodów, dla których środkowowschodnioeuropejski nacjonalizm i jego konsekwencje nie zostały odpowiednio rozpoznane naukowo, jest przecenianie lub zgoła odwrotnie – niedoceniające roli religii w kształtowaniu poszczególnych tożsamości narodowych. Uważam, że na gruncie nauk społecznych, zwłaszcza politologii i socjologii, *no lens volens* staliśmy się zakładnikami dwóch skrajnych „teorii”, mających, niestety częściej więcej wspólnego z ideologią niż z nauką. Z jednej strony w dyskursie naukowym i politycznym dostrzegamy oskarżycieli religii jako siły napędowej etnicznej nienawiści, z drugiej – obrońców ślepych na jakiegokolwiek przypadki (nawet najbardziej oczywiste) uwikłania religii w nacjonalizm i szowinizm. Racjonalny dyskurs między obydwoma stanowiskami w zasadzie nie istnieje (bo nie jest możliwy). Są to w istocie dwa paralelne monologi, czasem przeradzające się w mowy oskarżycielskie pod adresem konkurencyjnej „teorii”. Tymczasem rzeczywistość wydaje się być bardziej złożona. Pokazuje bowiem na pewną ambiwalencję religii jako czynnika sprzyjającego rozwojowi nacjonalizmu i etnicznej nienawiści lub łagodzącego przejawy agresywnego etnonacjonalizmu.

Na pytanie o związki religii z nacjonalizmem i tożsamością narodową, nie ma, w moim przekonaniu ani łatwych odpowiedzi, ani odpowiedzi uniwersalnych i ostatecznych. Stajemy zatem, jako naukowcy reprezentujący różne dziedziny nauki, wobec olbrzymiego wyzwania i niemal obezwładniającej niepewności, czy uda się choćby zbliżyć do istoty badanej rzeczywistości. Dodatkowym utrudnieniem, poza niejednoznacznością religii jako takiej, jest niezwykle dynamika procesów narodowo-twórczych i religijnych w regionie Europy Środkowo-Wschodniej. Zdziwiała ona wielu badaczy nacjonalizmu oraz socjologów religii, wymuszając permanentną redefinicję wielu uznanych wcześniej za oczywiste tezy i paradygmatów. Teorie, które nie tak dawno uchodziły za pewniki w naukach społecznych, jak choćby teoria modernizacji, ujawniają coraz więcej istotnych deficytów, tracąc w oczywisty sposób moc wyjaśniania rzeczywistości.

Tymczasem trudno jest sensownie wypowiadać się o tożsamości poszczególnych narodów Europy Środkowo-Wschodniej, abstrahując od roli religii jako czynnika współtworzącego społeczne i indywidualne wyobrażenia o narodowej wspólnoty. Wydaje się również, że niemożliwe jest zrozumienie specyfiki relacji (zwłaszcza konfliktów) międzynarodowych i międzyetnicznych, bez uwzględnienia tej, w wielu przypadkach kluczowej, determinanty. Wystarczy wspomnieć, że znaczenie religii w procesie powstawania nowoczesnych narodów różni zasadniczo Wschód i Zachód Europy. O ile bowiem rozwój tożsamości narodowych na Zachodzie uwarunkowany był zwłaszcza od XVIII wieku w pierwszym rzędzie konfliktami o charakterze społeczno-politycznym oraz ekonomicznym, o tyle w Europie Środkowo-Wschodniej rodzące się nacjonalizmy bazowały we wspomnianym okresie głównie na animozjach religijnych i kulturowo-lingwistycznych, spychając na dalszy plan różnice o charakterze społeczno-politycznym czy ekonomicznym. (Konsekwencje tych procesów odczuwamy zresztą do dzisiaj, m.in. przy okazji dyskusji na temat religijnego dziedzictwa Europy).

Etniczność w ścisłym związku z religią stanowi potężny środek mobilizacji politycznej i samoidentyfikacji jednostek oraz całych grup społecznych, zwłaszcza w sytuacji pogłębiającego się kryzysu i niepewności. Religia odgrywa niezwykle istotną rolę w procesie kreowania lojalności obywateli względem wspólnoty narodowej. Mając na uwadze zwłaszcza okres XIX i XX wieku, dostrzegamy dwa niezwykle interesujące rodzaje zjawisk, bardzo silnie ze sobą sprzężonych, wzajemnie przenikających się. Są nimi: z jednej strony – etnicyzacja (polityzacja) religii, z drugiej – sakralizacja (deifikacja) etnosu/narodu (lub władzy) i uznanie danej grupy etnicznej za szczególnie uprzywilejowaną z racji swej „świętości” lub „wybrania” (motyw narodu wybranego). Innymi słowy: elementy etniczności i religijności ulegają nieuchronnie przemieszeniu, wskutek czego etniczność nabiera cech sakralnych, zaś religia – etnicznych. W dynamicznym procesie dyfuzji obydwu fenomenów społecznych, poszczególne elementy tworzące społeczną tożsamość poruszają się przy tym po trudnej do ustalenia trajektorii, nieraz całkowicie zaskakującej nawet wytrawnych badaczy.

Polityka etniczna i postawy polityczne mniejszości narodowych i etnicznych. Polityka etniczna lub polityka narodowościowa (na gruncie języka polskiego można wymiennie używać obu pojęć) stanowi przedmiot badań na gruncie różnych dyscyplin naukowych. Z oczywistych względów polityka etniczna stanowi przedmiot badań ze strony politologów, operujących głównie na gruncie tzw. twardej politologii (teoria polityki, systemy polityczne i partyjne, zachowania polityczne, stosunki międzynarodowe itd.), w zdecydowanie mniejszym stopniu na gruncie tzw. miękkiej politologii (myśl polityczna, filozofia polityki). Szerzej na temat metod badawczych używanych w badaniach etnicznych przez politologów piszemy w osobnym punkcie niniejszego rozdziału. Politolodzy korzystają w swych badaniach z dorobku innych nauk społecznych (etnografia/etnologia, antropologia kulturowa, socjologia, demografia, geografia, nauki o bezpieczeństwie), ale także humanistycznych (historia). Bynajmniej jed-

nak wśród naukowców nie ma zasadniczej zgody co do istoty i zakresu pojęcia polityki etnicznej (narodowościowej), co znacząco komplikuje dyskurs naukowy w omawianym obszarze. Istnieje fundamentalna różnica między tekstami naukowymi powstającymi w Europie Zachodniej i Stanach Zjednoczonych, a tekstami autorstwa badaczy pochodzących z Europy Środkowo-Wschodniej, Rosji i Azji Środkowej. W pierwszym przypadku uwaga koncentruje się zarówno na mniejszościach etnicznych/narodowych lub ruchach regionalnych (w dużej mierze występujących poza obszarem Zachodu), jak i na kwestiach imigranckich. Znaczenie tych drugich stopniowo wzrasta odsuwając na margines kwestie mniejszości etnicznych i narodowych. W drugim przypadku – autorzy z Europy Środkowo-Wschodniej koncentrują się przede wszystkim na kwestiach etnicznych analizując rolę i znaczenie mniejszości etnicznych/narodowych, czyli ludności autochtonicznej. Kolejna różnica dotyczy pojmowania istoty etniczności i kwestii etnicznych. Autorzy zachodni na ogół są skłonni przypisywać procesom i faktom związanym z etnicznością w obszarze Europy Środkowo-Wschodniej specyfikę polegającą na całkowicie innych relacjach między polityką a etnicznością. Ich zdaniem, w odróżnieniu od Europy Zachodniej, w której oddzielono skutecznie politykę od etniczności w procesie budowy państwa narodowego, w Europie Środkowo-Wschodniej tego nie tyle nie uczyniono, ile było to niemożliwe z racji rzekomo odmiennego – chciałoby się stwierdzić zakodowanego genetycznie – podejścia do etniczności. Ponadto trzeba pamiętać, że równoległe do definicji naukowych, tj. formułowanych w literaturze przedmiotu (monografiach, wyspecjalizowanych czasopismach itp.), funkcjonują i coraz częściej pojawiają się definicje polityczne, tj. formułowane na użytek określonych aktów prawotwórczych lub deklaracji o charakterze nienormatywnym (apele, stanowiska itp.). Nie można zatem analizując dyskurs naukowy na temat polityki etnicznej, nie odnieść się do dyskursu politycznego na ten temat. Są co najmniej dwie przyczyny, dla których należy uwzględnić obydwie dyskursy: **(a)** nie są one rozłączne (wpływają i zachodzą na siebie nawzajem), **(b)** jedne mają przeważnie charakter opisowy (odpowiadają na pytanie: jak jest), drugie – normatywny (odpowiadają na pytanie: jak powinno być). Postawiłem sobie w związku z tym za cel uporządkowanie tejże dyskusji i podjąłem próbę wskazania najważniejszych nurtów i elementów w toczącej się debacie. Czyniłem to m.in. w ramach grantu naukowego (NCN) wraz z Kolegami z UMCS (prof. W. Baluk, prof. H. Chałupczak). Analizę znaczenia polityki etnicznej umieściłem w kontekście dwóch fundamentalnych, nabierających na sile procesów, a mianowicie – etniczności polityki i polityzacji etniczności.

Z zagadnieniem polityki etnicznej ściśle wiąże się problem postaw politycznych mniejszości narodowych i etnicznych, do których skierowana jest polityka etniczna (mniejszości jako odbiorcy polityki). Do tej pory stosunkowo mało miejsca poświęcono w polskiej literaturze temu zagadnieniu, zapewne z uwagi na fakt, że Polska jest państwem względnie jednolitym etnicznie. Ale i w Polsce dają się zauważyć wyraźne tendencje w odniesieniu np. do zachowań wyborczych mniejszości narodowych i etnicznych, zwłaszcza mniejszości białoruskiej. Dotyczy to także mniejszości religijnych (vide: protestanci na Śląsku Cieszyńskim). Moim celem było stworzenie modelu analitycznego umożliwiającego badanie zwłaszcza zachowań wyborczych mniejszości. Model ten jest testowany na Zaolziu – w odniesieniu do przedstawicieli polskiej mniejszości narodowej, z nadzieją, że uda się go – po odpowiednim udoskonaleniu – zastosować do badań w innych regionach Europy i świata. Badania te mają zarówno charakter jakościowy, jak i ilościowy.

Dyplomacja publiczna i obywatelska w regionach trans/przygranicznych w Europie Środkowo-Wschodniej. Szczególnie w tym względzie interesuje mnie oddziaływanie dyplomacji publicznej i obywatelskiej w miastach podzielonych granicą oraz transgranicznych miastach „powielonych” (*duplicated*) oraz „połączonych” (*connected*). W regionie EŚW znajduje się kilkanaście miast podzielonych granicą państwową oraz kilkanaście transgranicznych miast „powielonych” i „połączonych”. Transgraniczne *duopolis* interesują mnie z dwóch względów: **(a)** jako przykład dokonujących się między oboma miastami procesów reintegracji społeczno-kulturowej i ekonomicznej (skala mikro) wspieranych/kreowanych poprzez dyplomację publiczną oraz **(b)** jako naturalne miejsce – przestrzeń spotkania dwóch lub więcej silnie ugruntowanych kultur narodowych i swoisty „akcelerator” międzynarodowej kooperacji w skali makro.

Nie wdając się w szczegółowe rozważania dotyczące pojęcia dyplomacji publicznej (coraz bogatsza literatura przedmiotu zwalnia mnie z tego obowiązku), należy zaznaczyć, że bynajmniej nie jest to pojęcie jednoznaczne. Utożsamia się je bowiem nierzadko z propagandą, międzynarodowym PR, wojną psychologiczną czy *public affairs*. Zakres omawianego pojęcia jest przy tym szeroki i obejmuje trzy sfery: polityczną, gospodarczą i kulturową. Pojęcie dyplomacji publicznej wpisuje się przy tym w koncept *soft power*, wypracowany i rozpropagowany w literaturze przedmiotu przez przedstawiciela nurtu neoliberalnego w teorii stosunków międzynarodowych Josepha S. Nye. Jako punkt wyjścia do dalszych analiz przyjąłem definicję zaproponowaną przez Benno H. Signitzera i Timothy Coombsa. Piszą oni o publicznej dyplomacji jako międzynarodowym public relations, które cechuje zaplanowany i zorganizowany wysiłek przedsiębiorstwa, instytucji lub rządu do ustanowienia wzajemnie korzystnych relacji z publicznością innych narodów. Autorzy wskazują zarazem dwa modele publicznej dyplomacji – twardej (*tough-minded*) i miękkiej (*tender-minded*). W pierwszym przypadku, celem publicznej dyplomacji jest wpływ na postawy zagranicznych audytoriów z użyciem perswazji o charakterze jednokierunkowej propagandy. Szybkie media (*fast media*) – radio, telewizja, czasopisma i dzienniki – górują tu nad innymi formami komunikacji. Obiektywizm i prawda traktowane są jako narzędzia perswazji, a nie wartości same w sobie. Nadrzędną zasadą publicznej dyplomacji jest zgodność z krótkoterminową racją stanu. Natomiast w drugim modelu, akcent pada na komunikację kulturową, na którą składa-

ją się projekty informacyjne i wydarzenia kulturalne. Regułą nadrzędną jest realizacja kluczowych długoterminowych celów państwa, przede wszystkim – tworzenie klimatu dla wzajemnego zrozumienia. Publiczna dyplomacja ma tu głównie funkcję inicjowania i wspierania dialogu, nie skupia się na rozpowszechnianiu twardych politycznych newsów. Narzędziami są tzw. wolne media (*slow media*), takie jak: film, wystawy, nauczanie języka, wymiany akademickie i artystyczne. Zdaniem Signit-zera i Coombsa ich treści są mniej perswazyjne, gdyż skupiają się na faktach i wiarygodności.

Ponieważ tradycyjna dyplomacja publiczna związana jest z działalnością rządu i jego agend, zaś metody i narzędzia z nią związane używane są współcześnie do realizacji podobnych celów przez podmioty niepaństwowe, w literaturze używa się dla odróżnienia pojęcia „nowej dyplomacji publicznej”, w której „podmiotem i przedmiotem oddziaływania są społeczeństwa (p2p)”. Tę formę dyplomacji określa się w literaturze również mianem „dyplomacji obywatelskiej” (*citizen diplomacy*). Gwoli ścisłości należy zaznaczyć, że część autorów wychodzi z założenia, że dyplomacja obywatelska nie jest specyficzną odmianą dyplomacji publicznej, lecz „nową, jakościowo odmienną formułą dyplomacji” stanowiącą „aktywność indywidualnych obywateli i ich zrzeszeń”, która charakteryzuje się tym, że „przełamuje monopol państwa na definiowanie celów dyplomacji, umożliwia realizację uprawnień obywatelskich w sprawach wykraczających poza sprawy wewnętrzne danego państwa, wprowadza nowe źródło finansowania aktywności dyplomatycznej ze środków prywatnych, dysponuje potencjalną zdolnością do odwrócenia wektora działań dyplomatycznych i skierowania ich w kierunku rządu własnego państwa”. Do podstawowych sfer działania dyplomacji obywatelskiej zalicza się kulturę, informację i edukację.

Znaczenie czynnika religijnego w polityce wewnętrznej i międzynarodowej. Przedstawiciele nauk społecznych bazujący na oświeceniowej koncepcji badań naukowych dopiero pod koniec XX wieku zmuszeni byli przyznać, że religia relegowana ze sfery politycznej i ze stosunków międzynarodowych po wojnie trzydziestoletniej w połowie XVII wieku, stanowi jednak ważny czynnik przemian w stosunkach wewnątrzpaństwowych i międzynarodowych. Już w latach 70. i 80. XX wieku stało się jasne, że sprzężona z teorią modernizacji – teoria sekularyzacji została negatywnie zweryfikowana przez coraz silniejszy proces deprywatyzacji religii i wzrostu jej politycznego znaczenia w skali całego świata z niewielkimi wyjątkami (Europa Zachodnia, część państw azjatyckich). Na przełomie XX i XXI wieku nastąpił tryumfalny powrót religii do sfery publicznej. Religijne odrodzenie w wielu państwach, porzucenie zasad sekularnej polityki stały się wielkim wyzwaniem dla badaczy z zakresu nauk społecznych.

W ramach prowadzonych przeze mnie badań interesują mnie związki występujące między religią i polityką w następujących obszarach (aspektach) życia społecznego: **(a)** religia jako czynnik w stosunkach międzynarodowych (determinanta polityki zagranicznej, determinanta poczynań niepaństwowych uczestników stosunków międzynarodowych); **(b)** religia jako czynnik w konfliktach etnicznych, zarówno w wymiarze przyczyn, „wzmocnień”, jak i rozwiązywania konfliktów (*faith-based diplomacy*); **(c)** religia jako element tożsamości narodowej i ponadnarodowej, relacje religia – nacjonalizm.

1. KSIĄŻKI**1.a. Po uzyskaniu tytułu naukowego profesora:****2014**

Zenderowski R., Pieńkowski J., *Kwestie narodowościowe w Europie Środkowo-Wschodniej. Tom 1: Zagadnienia teoretyczne*, Dom Wydawniczy Elipsa, Warszawa 2014, ss. 227. ISBN 9788371519857.

2015

Zenderowski R., Pieńkowski J., *Kwestie narodowościowe w Europie Środkowo-Wschodniej, Tom II: Od końca XVIII wieku do Jesieni Narodów*, Wydawnictwo UKSW, Warszawa 2015, ss. 316. ISBN 9788365224453.

Zenderowski R., Koziński B., *Uwarunkowania polityki zagranicznej Rzeczypospolitej Polskiej*, Wydawnictwo UKSW, Warszawa 2015, ss. 247. ISBN 9788380900028 (wersja drukowana), 978-83-8090-003-5 (wersja elektroniczna).

2016

Bajda P., Zenderowski R., *Polityka etniczna Słowacji*, Wyd. Rambler, Warszawa 2016, ss. 224. ISBN 9788362751310.

Zenderowski R., Koziński B., *Różnice kulturowe w biznesie*, Wyd. CeDeWu, Warszawa 2016 (wyd. II uzupełnione), ss. 352. ISBN: 9788375568295.

Zenderowski R., Pieńkowski J., *Kwestie narodowościowe w Europie Środkowo-Wschodniej. Tom III: Jesień narodów i jej konsekwencje*, Wydawnictwo UKSW, Warszawa 2016, ss.198. ISBN 978-838090-166-7 (wersja drukowana), 978-83-8090-167-4 (wersja elektroniczna).

1.b. Po habilitacji:**2010**

Zenderowski R., Cebul K., Krycki M., *Międzynarodowe stosunki kulturalne*, Wydawnictwa Naukowe PWN, Warszawa 2010, ss. 424. ISBN 9788301163440.

Pawlik K., Zenderowski R., *Dyplom z Internetu. Jak korzystać z Internetu pisząc prace dyplomowe?*, Wyd. CeDeWu, Warszawa 2010, ss. 180. ISBN 9788375564532

2011

Zenderowski R., *Religia a tożsamość narodowa i nacjonalizm w Europie Środkowo-Wschodniej. Między etnicznością religii a sakralizacją etnosu (narodu)*, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2011, ss. 315. ISBN: 9788322931509.

2012

Zenderowski R., Koziński B., *Różnice kulturowe w biznesie*, Wyd. CeDeWu, Warszawa 2012 (wyd. I), ss. 329. ISBN: 9788375564730.

1.c. Po doktoracie:**Przed 2006**

Rudowski A., Zenderowski R., *Integracja europejska. Geneza – funkcjonowanie – perspektywy. Skrypt*, Wydawnictwo Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Warszawa 2002. Rozdziały: 1,2,3,6,7, ss. 165. ISBN 9788375563528.

Sowiński S., Zenderowski R., *Europa drogą Kościoła. Jan Paweł II o Europie i europejskości*, Zakład Narodowy imienia Ossolińskich – Wydawnictwo Ossolineum, Wrocław-Warszawa-Kraków 2002/03. Rozdziały: 1 i 2, ss. 318. ISBN, 830404630X, 9788304046306.

Zenderowski R., *Praca magisterska. Jak pisać i obronić. Wskazówki metodologiczne*, Wyd. CeDeWu, Warszawa 2004, ss. 130. ISBN, 8387885614, 9788387885618.

Zenderowski R., *Stosunki międzynarodowe. Uczestnicy – ich miejsce i rola w systemie międzynarodowym*, Wydawnictwo Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Warszawa 2004, ss. 237. ISBN 8370723322

Zenderowski R., *Technika pisania prac magisterskich*, Wyd. CeDeWu, Warszawa 2005, ss. 141. ISBN: 9788375561869.

2006

Cebul K., Zenderowski R., *Wstęp do nauki o polityce, państwie i prawie*, Wyd. UKSW, Warszawa 2006. Rozdziały: I-V, ss. 158. ISBN: 8370723950.

Zenderowski R., *Stosunki międzynarodowe. Vademecum*, Wyd. Atla2, Wrocław 2006, ss. 669. ISBN: 8388555235.

2007

Zenderowski R., *Nad Tatrami błyska się... Słowacka tożsamość narodowa w dyskursie politycznym w Republice Słowackiej (1989-2004)*, Wydawnictwo Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Warszawa 2007, ss. 590. ISBN: 9788370724603.

1.d. Po magisterium:

Brak

W przygotowaniu:

1. Zenderowski R., Załucki K., Karliński M., *Wojna: wczoraj – dziś – jutro*, planowany termin publikacji: wiosna 2016.

Recenzje moich książek:

Dylus A., *Relacje między religią a etnosem w Europie Środkowo-Wschodniej*, rec.: R. Zenderowski, *Religia a tożsamość narodowa i nacjonalizm w Europie Środkowo-Wschodniej. Między etnicyzacją religii a sakralizacją etnosu (narodu)*, Wyd. Uniw. Wrocławskiego, Wrocław 2011, ss. 315, "Civitas. Studia z filozofii polityki" 2011 nr 13, s. 228-237.

Jarnecki M. (rec.), Radosław Zenderowski, *Religia a tożsamość narodowa i nacjonalizm w Europie Środkowo-Wschodniej. Między etnicyzacją religii a sakralizacją etnosu (narodu)*, „Dzieje Najnowsze” 2012 nr 3, s. 202-205.

Michałowska G., rec. książki: *Międzynarodowe stosunki kulturalne / Radosław Zenderowski, Krzysztof Cebul, Mateusz Krycki*. - Warszawa, 2010, „Stosunki Międzynarodowe” 2011 nr ½, s. 348-354.

Słowaków portret własny : rzecz o słowackim dyskursie tożsamościowym / Paweł Ukielski, Piotr Bajda; Zawiera rec. książki: *Nad Tatrami błyska się... : słowacka tożsamość narodowa w dyskursie politycznym w Republice Słowackiej (1989-2004) / Radosław Zenderowski*. - Warszawa, 2007; *Studia Polityczne*. - Nr 21 (2008), s. 225-234.

ŁUSZCZYŃSKI, Artur. [Nad Tatrami błyska się... - recenzja] / Artur Łuszczynski. - W: *Studia Iuridica Lublinensia*. - T. 14 (2010), s. 267-269. Zawiera rec. książki: *Nad Tatrami błyska się... : słowacka tożsamość narodowa w dyskursie politycznym w Republice Słowackiej (1989-2004) / Radosław Zenderowski*. - Warszawa, 2007.

Gizicki, Wojciech (1976-). [Religia a tożsamość narodowa i nacjonalizm w Europie Środkowo-Wschodniej -recenzja] / Wojciech Gizicki. W: *Środkowoeuropejskie Studia Polityczne*. - 2012, [t.] 1, s. 345-352.

Chodubski A., *My już jesteśmy zjedzeni... Rola i znaczenie prawosławia w konflikcie etnicznym w Dolinie Preszewa*, Warszawa 2012, ss. 489, w: „Cywilizacja i Polityka” 2013 nr 11, s. 444-447.

2. REDAKCJA PRAC ZBIOROWYCH

2.a. Po uzyskaniu tytułu naukowego profesora:

2015

Chałupczak H., Zenderowski R., Baluk W. (red.), *Ethnic policy in Contemporary East Central European Countries*, Maria Curie-Skłodowska University Press, Lublin 2015, ss. 536. ISBN 978-83-7784-645-2.

Chałupczak H., Zenderowski R., Baluk W. (red.), *Polityka etniczna współczesnych państw Europy Środkowo-Wschodniej*, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2015, ss. 578. ISBN 978-83-7784-557-8.

Chałupczak H., Zenderowski R., Pogorzała E., Browarek T. (red.), *Polityka etniczna. Teorie, koncepcje, wyzwania*, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2015, ss. 674. ISBN 978-83-7784-635-3.

2016

Zenderowski R., Cebul K., Koziński B. (red.), *Konflikty etniczne w Europie oraz w jej bezpośrednim otoczeniu po 1989 roku. Uwarunkowania – stan obecny – wyzwania dla polityki bezpieczeństwa*, CeDeWu, Warszawa 2016, ss. 196. 978-83-7556-789-2.

2.b. Po habilitacji:

2009

Brzezińska M., Zenderowski R. (red.), *Traktat Lizboński. Co po Irlandii?*, Instytut Politologii UKSW, Warszawa 2009, ss. 128. ISBN 978-83-928022-1-1.

Rudowski A., Zenderowski R. (red.), *Zjawiska i procesy dezintegracji w postzimnowojennej Europie*, Wydawnictwo UKSW, Warszawa 2009, ss. 441 (książka otrzymała pozaregulaminową nagrodę dziennikarzy w ramach XIII Dni Książki Naukowej w Poznaniu). ISBN: 9788370725396.

2011

Mazurkiewicz P., Zenderowski R. (red.), *Przemiany w Europie Środkowej. Teoria i praktyka*, Wydawnictwo UKSW, Warszawa 2011, ss. 264. ISBN, 8370726828, 9788370726829.

2012

Zenderowski R. (red.), *Opinie oraz komentarze prasy polskiej i niemieckiej na temat roli Polski i Niemiec w przewyciężaniu kryzysu ekonomicznego i politycznego w Unii Europejskiej w okresie polskiej prezydentur*, Wyd. Instytut Politologii UKSW, Fundacja Konrada Adenauera w Polsce, Warszawa 2012, ss. 77. ISBN 978-83-928022-3-5.

Zenderowski R. (red.), *My już jesteśmy zjedzeni... Rola i znaczenie prawosławia w konflikcie etnicznym w Dolinie Przeszawa*, Wyd. Instytut Politologii UKSW, Warszawa 2012, ss. 489. ISBN 978-83-928022-4-2.

2.c. Po doktoracie:

Przed 2006

Zenderowski R. (red.), *Europa Środkowa: wspólnota czy zbiorowość?*, Zakład Narodowy imienia Ossolińskich – Wydawnictwo Ossolineum, Wrocław-Warszawa-Kraków 2004, ss. 248. ISBN: 83-04-04701-2.

2.d. Po magisterium:

Brak

W przygotowaniu:

1. Szabaciuk A., Wybranowski D., Zenderowski R. (red.), *Czynnik religijny w konfliktach etnicznych*, planowany termin publikacji: jesień 2017.

3. ARTYKUŁY w PRACACH ZBIOROWYCH

3.a. Po uzyskaniu tytułu naukowego profesora:

2013

Zenderowski R., *Konflikt etniczny, konflikt religijny, konflikt etnoreligijny jako konflikty polityczne*, w: T. Stępniewski (red.), *Religia i polityka na obszarze Europy Wschodniej, Kaukazu i Azji Centralnej*, Wyd. KUL, Lublin 2013, s. 13-33. ISBN: 978-83-7702-763-9 (liczba autorów ogółem: 1, w tym liczba autorów z jednostki: 1). Uwaga: tekst został wcześniej opublikowany w czasopiśmie naukowym „Athenaeum. Polskie Studia Polityczne” (zob. niniejsze CV naukowe). W związku z tym nie jest on liczony jako osobne dzieło.

2014

Zenderowski R., *Islam*, w: P. Burgoński, M. Gierycz (red.), *Religia i polityka. Zarys problematyki*, Instytut Politologii UKSW, Dom Wydawniczy Elipsa, Warszawa 2014, s. 67-99 (liczba autorów ogółem: 1, w tym liczba autorów z jednostki: 1).

- Wysocki A., Zenderowski R., *Hinduizm*, w: P. Burgoński, M. Gierycz (red.), *Religia i polityka. Zarys problematyki*, Instytut Politologii UKSW, Dom Wydawniczy Elipsa, Warszawa 2014, s. 128-152 (liczba autorów ogółem: 2, w tym liczba autorów z jednostki: 2).
- Zenderowski R., *Religia i nacjonalizm*, w: P. Burgoński, M. Gierycz (red.), *Religia i polityka. Zarys problematyki*, Instytut Politologii UKSW, Dom Wydawniczy Elipsa, Warszawa 2014, s. 302-317 (liczba autorów ogółem: 1, w tym liczba autorów z jednostki: 1).
- Zenderowski R., *Religia w teorii stosunków międzynarodowych*, w: P. Burgoński, M. Gierycz (red.), *Religia i polityka. Zarys problematyki*, Instytut Politologii UKSW, Dom Wydawniczy Elipsa, Warszawa 2014, s. 546-574 (liczba autorów ogółem: 1, w tym liczba autorów z jednostki: 1).
- Zenderowski R., *Religia i konflikty zbrojne*, w: P. Burgoński, M. Gierycz (red.), *Religia i polityka. Zarys problematyki*, Instytut Politologii UKSW, Dom Wydawniczy Elipsa, Warszawa 2014, s. 600-627 (liczba autorów ogółem: 1, w tym liczba autorów z jednostki: 1).
- Seroka M., Zenderowski R., *Współczesne chorwackie koncepcje geopolityczne*, w: T.Z. Leszczyński (red.) *Geopolityka na Bałkanach*, Instytut Geopolityki, Warszawa 2014, ss. 11-46 (liczba autorów ogółem: 2, w tym liczba autorów z jednostki: 1).
- Zenderowski R., Trojanowska M., *Granice i pogranicza w Unii Europejskiej – ewolucja funkcji oraz znaczeń*, w: K.A. Wojtaszczyk, M. Mizerska-Wrotkowska, W. Jakubowski (red.), *Polska w procesie integracji europejskiej. Dekada doświadczeń (2004-2014)*, Wydział Dziennikarstwa i Nauk Politycznych, Uniwersytet Warszawski, Warszawa 2014, s. 229-252. ISBN: 978-83-63183-70-7. (liczba autorów ogółem: 2, w tym liczba autorów z jednostki: 2).
- Zenderowski R., Krycki M., *Public Diplomacy in the Cities Divided by State Border: The Case of Cieszyn and Český Těšín*, w: B. Curyło, J. Kulska, A. Trzcielińska-Polus (red.), *Open Europe: Cultural Dialogue across Borders, Volume 5: New Diplomacy in Open Europe*, Opole 2014, s. 139-155. (liczba autorów ogółem: 2, w tym liczba autorów z jednostki: 1).
- Zenderowski R., *Naród – kontekst środkowoeuropejski*, w: A. Wysocki (red.), *Być człowiekiem stąd. Księga pamiątkowa dedykowana ks. Prof. dr. hab. Henrykowi Skorowskiemu SDB w 65. rocznicę urodzin*, Warszawa 2014, s. 399-406. (liczba autorów ogółem: 1, w tym liczba autorów z jednostki: 1).

2015

- Zenderowski R., Skolimowska A., *ONZ jako polityczne centrum globalnego zarządzania*, w: M. Rewizorski (red.), *Instytucje międzynarodowe w dobie globalnego zarządzania*, Wyd. Dom Wydawniczy ELIPSA, Warszawa 2015, s. 41-62. (liczba autorów ogółem: 2, w tym liczba autorów z jednostki: 2).
- Zenderowski R., *Bezpieczeństwo kulturowe Europy*, w: K. Cebul, A. Rudowski (red.), *Międzynarodowe i wewnętrzne uwarunkowania bezpieczeństwa państwa*, Wyd. CeDeWu, Warszawa 2015, s. 13-26. ISBN 978-83-7556-629-1. (liczba autorów ogółem: 1, w tym liczba autorów z jednostki: 1)
- Zenderowski R., *Tożsamość Europy Środkowej, tożsamość w Europie Środkowej*, w: K. Żarna (red.), *Europa Środkowa – Central Europe, Tom 1*, Oświęcim 2014, s. 6-18. ISBN 978-83-939443-3-0 (liczba autorów ogółem: 1, w tym liczba autorów z jednostki: 1)
- Zenderowski R., *Polityka etniczna – próba (re)konceptualizacji*, w: Chałupczak H., Zenderowski R., Pogorzała E., Browarek T. (red.), *Polityka etniczna. Teorie, koncepcje, wyzwania*, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2015, s. 25-49. (liczba autorów ogółem: 1, w tym liczba autorów z jednostki: 1)
- Zenderowski R., Chałupczak H., Baluk W., *Polityka etniczna: próba teoretycznej konceptualizacji*, w: Chałupczak H., Zenderowski R., Baluk W. (red.), *Polityka etniczna współczesnych państw Europy Środkowo-Wschodniej*, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2015, s. 23-96. (liczba autorów ogółem: 3, w tym liczba autorów z jednostki: 1)
- Zenderowski R., Bajda P., *Polityka etniczna Słowacji*, w: Chałupczak H., Zenderowski R., Baluk W. (red.), *Polityka etniczna współczesnych państw Europy Środkowo-Wschodniej*, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2015, s. 429-477. (liczba autorów ogółem: 2, w tym liczba autorów z jednostki: 2)
- Zenderowski R., Chałupczak H., Baluk W., *Ethnic Policy – A Theoretical Conceptualization*, w: Chałupczak H., Zenderowski R., Baluk W. (red.), *Ethnic policy in Contemporary East Central European Countries*, Maria Curie-Skłodowska University Press, Lublin 2015, s. 21-86. (liczba autorów ogółem: 3, w tym liczba autorów z jednostki: 1)
- Zenderowski R., Bajda P., *The Ethnic policy of Slovakia*, w: Chałupczak H., Zenderowski R., Baluk W. (red.), *Ethnic policy in Contemporary East Central European Countries*, Maria Curie-Skłodowska University Press, Lublin 2015, s. 399-443. (liczba autorów ogółem: 2, w tym liczba autorów z jednostki: 2)
- Zenderowski R., *Religia i stosunki międzynarodowe*, w: K. Kącka (red.), *Stosunki międzynarodowe. Wokół zagadnień teoretycznych*, Wydawnictwo Naukowe UMK, Toruń 2014/15, s. 131-166. (liczba autorów ogółem: 1, w tym liczba autorów z jednostki: 1)
- Zenderowski R., *Religia jako fundament i rdzeń tożsamości narodowej*, w: R. Michalak (red.), *Polityka jako wyraz lub następstwo religijności*, Wydawnictwo Morpho, Instytut Politologii Uniwersytetu Zielonogórskiego, Zielona Góra 2015, s. 103-122. (liczba autorów ogółem: 1, w tym liczba autorów z jednostki: 1)

- Zenderowski R., Brzezińska M., *Miasta Europy Środkowo-Wschodniej podzielone granicą – ujęcie teoretyczne*, w: K.A. Wojtaszczyk, J. Tymanowski, P. Stawarz (red.), *Integracja europejska. Główne obszary badawcze*, Warszawa 2015, s. 95-108. (liczba autorów ogółem: 2, w tym liczba autorów z jednostki: 2)
- Zenderowski R., Rudowski A., *Europa w kryzysie - perspektywa stosunków międzynarodowych*, w: A. Skolimowska, K. Grzybowska-Walecka (red.), *Dlaczego europeistyka? Europa w czasie kryzysu*, Warszawa 2015, s. 102-111. (liczba autorów ogółem: 2, w tym liczba autorów z jednostki: 2)
- Zenderowski R., *Wstęp*, w: A. Skolimowska, K. Grzybowska-Walecka (red.), *Dlaczego europeistyka? Europa w czasie kryzysu*, Warszawa 2015, s. 5-7. (liczba autorów ogółem: 1, w tym liczba autorów z jednostki: 1)
- Jankowski B., Zenderowski R., *Renesans murów granicznych w XXI wieku. Globalizacja separatyzmów?*, w: M. Ickiewicz-Sawicka (red.), *Kultura – Naród – Etniczność na pograniczach Europy i świata*, Czeremcha 2015, s. 135-150. (liczba autorów ogółem: 2, w tym liczba autorów z jednostki: 2)

2016

- Cebul K., Zenderowski R., *Współpraca międzynarodowa Polski na rzecz bezpieczeństwa*, w: M. Pietraś, K. Wojtaszczyk (red.), *Polska w systemie bezpieczeństwa międzynarodowego*, Warszawa 2016, s. 295-311. (liczba autorów ogółem: 2, w tym liczba autorów z jednostki: 2)
- Skolimowska A., Zenderowski R., *Rola ONZ w dziedzinie kultury*, w: M. Pietraś, K.A. Wojtaszczyk (red.), *Rola ONZ w kształtowaniu ładu międzynarodowego (w przygotowaniu do druku)*. (liczba autorów ogółem: 2, w tym liczba autorów z jednostki: 2)
- Zenderowski R., *Konflikty etniczne na terytorium byłej Jugosławii w narracjach emigrantów z państw postjugosłowiańskich mieszkających w Austrii*, w: M. Ickiewicz-Sawicka, J. Olędzka (red.), *Kultura a migracje – stan, wyzwania, perspektywy*, Czeremcha 2016, s. 82-99. (liczba autorów ogółem: 1, w tym liczba autorów z jednostki: 1)
- Cebul K., Zenderowski R., *Cultural sovereignty as a challenge for state security: examples of Germany and Poland*, w: K. Marczuk (red.), *Reconciliation - Partnership - Security: Cooperation between Poland and Germany 1991-2016*, Warszawa 2016, s. 147-166. (liczba autorów ogółem: 2, w tym liczba autorów z jednostki: 2)
- Cebul K., Zenderowski R., *Wychowanie patriotyczne jako komponent kultury politycznej a bezpieczeństwo państwa*, w: Ł. Lewkowicz, A. Szwed-Walczak, Ł. Jędrzejki (red.), *Bezpieczeństwo Europy - bezpieczeństwo Polski, t.3. Organizacje paramilitarne we współczesnym świecie*, Lublin 2016, s. 93-114. (liczba autorów ogółem: 2, w tym liczba autorów z jednostki: 2)
- Cebul K., Zenderowski R., *Rola Polski w polityce wschodniej Unii Europejskiej w świetle informacji Ministra Spraw Zagranicznych RP na temat przebiegu i rezultatów szczytu Partnerstwa Wschodniego w Wilnie w dniach 28-29 listopada 2013 r. Analiza dyskursu parlamentarnego*, w: M. Gołda-Sobczak, W. Sobczak (red.), *Dylematy Unii Europejskiej. Studia i szkice*, Poznań 2016, s. 59-88. (liczba autorów ogółem: 2, w tym liczba autorów z jednostki: 2)

2017

- Zenderowski R., Rudowski A., *The Significance of the Religious Denomination in Parliamentary and Presidential Elections in Poland. An Analysis on the Example of the Cieszyn District*, w: M. Jevtić, M. Veković (red.), *10 Years of the Politics and Religion Journal*, Belgrade 2017, s. 121-142. (liczba autorów ogółem: 2, w tym liczba autorów z jednostki: 2)
- Bajda P., Zenderowski R., *Słowacja*, w: K. Zuba (red.), *Doktryny integracyjne państw europejskich*, Warszawa 2017, s. 205-224. (liczba autorów ogółem: 2, w tym liczba autorów z jednostki: 2)
- Zenderowski R., Rudowski A., *Deetniczacja i reetniczacja państw Unii Europejskiej*, w: J. Ruszkowski, R. Podgórska (red.), *Państwo w Unii Europejskiej*, Szczecin 2017, s. 257-278. (liczba autorów ogółem: 2, w tym liczba autorów z jednostki: 2)

2018

- Zenderowski R., *Nation: Central European context*, w: M. Moskalewicz, W. Przybylski (red.), *Understanding Central Europe*, Routledge 2018, s. ???

3.b. Po habilitacji:

2009

- Zenderowski R., *Ewolucja słowackiego systemu partyjnego od 1989 roku*, w: J. Błuszkowski, J. Zalesny (red.), *Wielowymiarowość systemów politycznych. Teoretyczne założenia i praktyczne uwarunkowania*, Dom Wydawniczy ELIPSA, Warszawa 2009, s. 9-35 (liczba autorów ogółem: 1, w tym liczba autorów z jednostki: 1).

- Zenderowski R., *Ratyfikacja Traktatu Lizbońskiego na Słowacji*, w: M. Brzezińska, R. Zenderowski (red.), *Traktat Lizboński. Co po Irlandii?*, Wyd. Instytut Politologii UKSW, Warszawa 2009, s. 95-128 (liczba autorów ogółem: 1, w tym liczba autorów z jednostki: 1).
- Zenderowski R., *Przyczyny rozpadu Czecho-Słowacji*, w: A. Rudowski, R. Zenderowski (red.), *Zjawiska i procesy dezintegracji w postzimnowojennej Europie*, Wydawnictwo UKSW, Warszawa 2009, s. 9-46 (liczba autorów ogółem: 1, w tym liczba autorów z jednostki: 1).
- Zenderowski R., *Od tożsamości etnicznej ku tożsamości międzynarodowej. Słowacka tożsamość w perspektywie dyskursu politycznego (1989-2004)*, w: M. Mróz i T. Dębowski (red.), *Państwo - społeczeństwo - religia we współczesnej Europie*, Wyd. Adam Marszałek, Toruń 2009, s. 302-358 (liczba autorów ogółem: 1, w tym liczba autorów z jednostki: 1).
- Zenderowski R., *Die „verstümmelte“ Stadt: Teschens mitteleuropäisches Schicksal*, w: L. Udolph, Ch. Prunitsch (red.), *Teschens. Eine geteilte Stadt im 20. Jahrhundert*, TUDpress Verlag der Wissenschaften GmbH, Dresden 2009, s. 57-68 (liczba autorów ogółem: 1, w tym liczba autorów z jednostki: 1).

2010

- Zenderowski R., *Od unii personalnej do Unii Europejskiej. Modele jednoczenia narodów w Europie na przykładzie Polski i Litwy*, w: A. Chylak, M. Horodniczy (red.), *Grunwald. Walka 600-lecia*, Narodowe Centrum Kultury, Warszawa 2010, s. 25-35 (liczba autorów ogółem: 1, w tym liczba autorów z jednostki: 1).
- Zenderowski R., *Środkoeuropejskość jako transnarodowa tożsamość*, w: A.K. Gogacz (red.), *Europa Środkowa. Salon czy przedpokój Europy*, Wydawnictwo Akademii Humanistyczno-Ekonomicznej w Łodzi, Łódź 2010, s. 47-66 (liczba autorów ogółem: 1, w tym liczba autorów z jednostki: 1).
- Zenderowski R., *Słowacka tożsamość narodowa. Geneza. Proces kształtowania. Kluczowe dylematy*, w: E. Pałka (red.), *Współczesna Słowacja. Sytuacja wewnętrzna i pozycja międzynarodowa*, Oficyna Wydawnicza Arboretum, Wrocław 2010, s. 13-64 (liczba autorów ogółem: 1, w tym liczba autorów z jednostki: 1).

2011

- Zenderowski R. (rec.), *Maria Bobrownicka, Patologie tożsamości narodowej w postkomunistycznych krajach słowiańskich. Uwagi o genezie i transformacjach kategorii tożsamości*, Kraków 2006, w: P. Mazurkiewicz, R. Zenderowski (red.), *Przemiany w Europie Środkowej. Teoria i praktyka*, Wydawnictwo UKSW, Warszawa 2011, s. 250-255 (liczba autorów ogółem: 1, w tym liczba autorów z jednostki: 1).
- Zenderowski R., *Przyjaciele, choć rywale w Europie Środkowej. Wizerunek Republiki Czeskiej i Słowacji w polskich stacjach radiowych i telewizyjnych*, w: P. Mazurkiewicz, R. Zenderowski (red.), *Przemiany w Europie Środkowej. Teoria i praktyka*, Wydawnictwo UKSW, Warszawa 2011, s. 221-239 (liczba autorów ogółem: 1, w tym liczba autorów z jednostki: 1).
- Zenderowski R., *What kind of collective memory does a democratic state need? A contribution to the analysis of identity discourse in Slovakia after 1989*, w: B. Dobek-Ostrowska, M. Głowacki (red.), *Making Democracy in 20 Years. Media and Politics in Central and Eastern Europe*, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2011, s. 145-155 (liczba autorów ogółem: 1, w tym liczba autorów z jednostki: 1).
- Zenderowski R., *Cieszyn cieszy – Cieszyn smuci. Miasto podzielone granicą państwową jako środkoeuropejskie miejsce pamięci*, w: W. Śleszyński (red.), *Wspólne czy osobne? Miejsca pamięci narodów Europy Wschodniej*, Wydawnictwo Avalon, Białystok-Kraków 2011, s. 205-214 (liczba autorów ogółem: 1, w tym liczba autorów z jednostki: 1).

2012

- Zenderowski R., *Czy globalizacja unieważni tożsamości narodowe i nacjonalizmy?*, w: A. Rudowski, M. Trojanowska-Strzęboszewska (red.), *Dlaczego politologia?*, Wyd. Instytut Politologii UKSW, Warszawa 2012, s. 30-39 (tekst ukazał się wcześniej w: „Studia Bobolanum” 2011 nr 1, s. 139-150) (liczba autorów ogółem: 1, w tym liczba autorów z jednostki: 1).
- Zenderowski R., *Między Scyllą krytykanctwa a Charybdą bezkrytycznego naśladownictwa? O potrzebie inspirującej i kulturalnej krytyki w nauce*, w: W. Mich, J. Nowak (red.), *Wokół teorii stosunków międzynarodowych*, Wyd. UMCS, Lublin 2012, s. 137-160 (liczba autorów ogółem: 1, w tym liczba autorów z jednostki: 1).
- Zenderowski R., *Lebioda T., Rola Polski i Niemiec w przezwyciężaniu kryzysu ekonomicznego i politycznego w Unii Europejskiej: podobieństwa i różnice w perspektywie dyskursu prasowego*, w: R. Zenderowski (red.), *Opinie oraz komentarze prasy polskiej i niemieckiej na temat roli Polski i Niemiec w przezwyciężaniu kryzysu ekonomicznego i*

politycznego w Unii Europejskiej w okresie polskiej prezydencji, Wyd. Instytut Politologii UKSW, Fundacja Konrada Adenauera w Polsce, Warszawa 2012, s. 61-72 (liczba autorów ogółem: 2, w tym liczba autorów z jednostki: 1).

Zenderowski R., *Religia, etnonacjonalizm i tożsamość narodowa: powiązania i modele relacji (ujęcie teoretyczne)*, w: R. Zenderowski (red.), *My już jesteśmy zjedzeni... Rola i znaczenie prawosławia w konflikcie etnicznym w Dolinie Preszewa*, Wyd. Instytut Politologii UKSW, Warszawa 2012, s. 15-124 (liczba autorów ogółem: 1, w tym liczba autorów z jednostki: 1).

Zenderowski R., *Rola i znaczenie prawosławia w kształtowaniu serbskiej świadomości narodowej*, w: R. Zenderowski (red.), *My już jesteśmy zjedzeni... Rola i znaczenie prawosławia w konflikcie etnicznym w Dolinie Preszewa*, Wyd. Instytut Politologii UKSW, Warszawa 2012, s. 125-213 (liczba autorów ogółem: 1, w tym liczba autorów z jednostki: 1).

Zenderowski R., Wiśniewski R., Zarzecki M., *Religia (prawosławna) w konflikcie etnicznym w tzw. Dolinie Preszewa i Miedwiedzi: wyniki badań terenowych*, w: R. Zenderowski (red.), *My już jesteśmy zjedzeni... Rola i znaczenie prawosławia w konflikcie etnicznym w Dolinie Preszewa*, Wyd. Instytut Politologii UKSW, Warszawa 2012, s. 349-436 (liczba autorów ogółem: 3, w tym liczba autorów z jednostki: 3).

2013

Zenderowski R., Brudnicki R., *Republika Słowacka*, w: K.A. Wojtaszczyk, M. Poboży (red.), *Systemy polityczne państw Unii Europejskiej*, Wyd. LIBER, Warszawa 2013, s. 353-427, ISBN 978-83-7206-186-7 (liczba autorów ogółem: 1, w tym liczba autorów z jednostki: 1).

Zenderowski R., *Wstęp*, w: A. Skolimowska (red.), *Teorie i metody w studiach europejskich*, Wyd. Łośgraf, Warszawa 2013, s. 9-12, ISBN 978-83-63592-09-7 (liczba autorów ogółem: 1, w tym liczba autorów z jednostki: 1).

3.c. Po doktoracie:

Przed 2006

Zenderowski R., *Europa Środkowa jako „ucieczka przed Wschodem” czy „pomost” między Wschodem i Zachodem?*, w: R. Zenderowski (red.), *Europa Środkowa: wspólnota czy zbiorowość?*, Zakład Narodowy imienia Ossolińskich – Wydawnictwo Ossolineum, Wrocław-Warszawa-Kraków 2004, s. 36-48 (liczba autorów ogółem: 1, w tym liczba autorów z jednostki: 1).

Zenderowski R., *Państwo – główny aktor stosunków międzynarodowych? Pluralizacja sceny międzynarodowej jako wyzwanie dla współczesnych państw*, w: A. Cypryś, A. Garbarz, B. Szluz (red.), *Jakie państwo? Materiały sesji naukowej, która odbyła się 10 czerwca 2005 r. w Rzeszowie*, Rzeszów 2005, s. 81-93 (liczba autorów ogółem: 1, w tym liczba autorów z jednostki: 1).

2006

Zenderowski R., *Słowacja*, w: K.A. Wojtaszczyk, M. Poboży, A. Wierzchowska (red.), *Ratyfikacja traktatów wspólnotowych w państwach członkowskich Unii Europejskiej*, Warszawa-Ciechanów 2006, s. 303-329 (liczba autorów ogółem: 1, w tym liczba autorów z jednostki: 1).

2007

Zenderowski R., *Słowacja*, w: K.A. Wojtaszczyk (red.), *Prawno-ustrojowy wymiar ratyfikacji traktatów wspólnotowych*, Warszawa 2007, s. 375-402 (liczba autorów ogółem: 1, w tym liczba autorów z jednostki: 1).

2008

Зендеровски Р., *Религия и национальное самосознание Словаков*, w: А.А. Сотниченко (red.), *Религия в современной системе международных отношений: права человека и религия*, Санкт-Петербург 2008, s. 154-167 (liczba autorów ogółem: 1, w tym liczba autorów z jednostki: 1).

Zenderowski R., *Rola wybitnych jednostek w kształtowaniu stosunków międzynarodowych*, w: Ľ. Kázmerová, E. Orlof i in., *Slovensko-poľské vzťahy 1918-1945 očami diplomatov (venované výročiu narodenia prof. Henryka Batowského)*, Bratislava 2008, s. 149-151 (liczba autorów ogółem: 1, w tym liczba autorów z jednostki: 1).

3.d. Po magisterium:

Brak

W przygotowaniu:

1. Zenderowski R., *Ukraina w polskim i niemieckim dyskursie parlamentarnym*, planowany termin publikacji: jesień-zima 2017/18.

4. ARTYKUŁY I RECENZJE W CZASOPISMACH

4.a. Po uzyskaniu tytułu naukowego profesora:

2013

Zenderowski R., *Konflikt etniczny, konflikt religijny, konflikt etnoreligijny jako konflikty polityczne*, „Athenaeum. Polskie Studia Politologiczne” 2013 nr 38, s. 46-69 (liczba autorów ogółem: 1, w tym liczba autorów z jednostki: 1). (B-7)

Zenderowski R., *Twenty years of the independent Slovakia from Polish perspective*, „Political Sciences (Politické vedy)” 2013 nr 4, s. 134-144 (liczba autorów ogółem: 1, w tym liczba autorów z jednostki: 1). (B-7)

2014

Zenderowski R., Wiśniewski R., *The Ethnic Conflict in the Preševo Valley. The Role of the Orthodox Religion in the Conflict*, „Codrul Cosminului” 2014 nr 1, s. 239-258 (liczba autorów ogółem: 2, w tym liczba autorów z jednostki: 2). http://atlas.usv.ro/www/codru_net/CC20/1/ethnic.pdf (C-10)

Zenderowski R., Brzezińska M., *Miasta podzielone granicą państwową w nowych państwach członkowskich UE: od separacji do integracji*, „Pogranicze. Polish Borderlands Studies” 2014, t. 2, nr 2, s. 164-183. (liczba autorów ogółem: 2, w tym liczba autorów z jednostki: 2). (0-00)

Zenderowski R., Krycki M., *Public diplomacy w miastach podzielonych granicą państwową. Przykład Cieszyna i Czeskiego Cieszyna (Český Těšín)*, „Pogranicze. Polish Borderlands Studies” 2014, t.2, nr 2, s. 206-227. (liczba autorów ogółem: 2, w tym liczba autorów z jednostki: 1). (0-00)

Zenderowski R., Krycki M., *Dyplomacja publiczna diaspor. Przyczynek do rozważań*, „Uniwersyteckie Czasopismo Socjologiczne – Academic Journal of Sociology” 2014 nr 9, s. 17-40. (liczba autorów ogółem: 2, w tym liczba autorów z jednostki: 2). (B-3)

Zenderowski R., *Religia i stosunki międzynarodowe*, „Zeszyt Naukowy. Międzynarodowe Centrum Dialogu Międzykulturowego i Międzyreligijnego” 2014 nr 1, s. 236-244. (liczba autorów ogółem: 1, w tym liczba autorów z jednostki: 1)

Zenderowski R., Wiśniewski R., *Konflikt etniczny w tzw. Dolinie Preszewa. Rola religii prawosławnej w konflikcie*, „Annales UMCS, Sectio: K” 2014 nr 2, s. 7-27. (liczba autorów ogółem: 2, w tym liczba autorów z jednostki: 2). (B-6)

2015

Zenderowski R., Cebul K., *Post-Modern Wars as a Challenge for the Theory of International Relations and International Law*, „Polish Review of International and European Law” 2015 Vol. 4, Issue 1, s. 9-39 (liczba autorów ogółem: 2, w tym liczba autorów z jednostki: 2)

2016

Zenderowski R., Rudowski A., *Europa Środkowa - od idei literacko-kawiarnianej do koncepcji politycznych*, „Prace Komisji Naukowych PAN w Katowicach” 2016 z. 40, Polska Akademia Nauk Oddział w Katowicach, Katowice 2016, s. 300-304. (liczba autorów ogółem: 2, w tym liczba autorów z jednostki: 2)

2016

Zenderowski R., *Na temat wartości środkowoeuropejskich*, „Przegląd Sejmowy” 2017 nr 4, s. 135-157. (liczba autorów ogółem: 1, w tym liczba autorów z jednostki: 1). (B-11)

4.b. Po habilitacji:

2009

Zenderowski R., *„Okaleczone miasto”. Środkowoeuropejski los Cieszyna*, „Pressje” 2009 nr XV, s. 83-93 (liczba autorów ogółem: 1, w tym liczba autorów z jednostki: 1). http://pressje.pl/media/pressje_shop/article/article_9_issue9.pdf

Zenderowski R., *Wyścig wiktymistyczny w Europie Środkowo-Wschodniej. O wyższości Holokaustu nad Golden Age*, „Studia Bobolanum” 2009 nr 3, s. 65-93 (liczba autorów ogółem: 1, w tym liczba autorów z jednostki: 1). (B-8)

Zenderowski R., *Ratyfikacja traktatu Lizbońskiego na Słowacji*, „Gdańskie Studia Międzynarodowe” 2009 nr 1-2, s. 47-73 (liczba autorów ogółem: 1, w tym liczba autorów z jednostki: 1). (B-3)

Zenderowski R. (rec.), Brian W. Blouet, *Geopolitics and Globalization in the Twentieth Century*, Reaktion Books, London 2001, „Przegląd Geopolityczny” 2009 nr 1, s. 235-239 (liczba autorów ogółem: 1, w tym liczba autorów z jednostki: 1).

2010

Zenderowski R., *Religia a słowacka tożsamość narodowa*, „Przegląd Zachodni” 2010 nr 1, s. 163-185 (liczba autorów ogółem: 1, w tym liczba autorów z jednostki: 1). (B-8)

Zenderowski R., *Etnizacja religii i sakralizacja etnosu: nacjonalizm w Europie Środkowo-Wschodniej*, „Athenaeum. Polskie Studia Politologiczne” 2010 nr 24, s. 36-50 (liczba autorów ogółem: 1, w tym liczba autorów z jednostki: 1). (B-7)

Zenderowski R., *Dylematy tożsamościowe „młodego” państwa w Europie Środkowo-Wschodniej. Przypadek słowacki*, „Resovia Sacra” 2010 nr 17, s. 179-194 (liczba autorów ogółem: 1, w tym liczba autorów z jednostki: 1).

2011

Zenderowski R., *Czy globalizacja unieważni nacjonalizmy i tożsamości narodowe?*, „Studia Bobolanum” 2011 nr 1, s. 139-150 (liczba autorów ogółem: 1, w tym liczba autorów z jednostki: 1). (B-8)

Zenderowski R. (rec.), Dariusz Popławski (red.), *Małe państwa Europy. Specyfika systemu politycznego i aktywności międzynarodowej*, „Przegląd Europejski” 2011 nr 1, s. 143-146 (liczba autorów ogółem: 1, w tym liczba autorów z jednostki: 1). (B-4)

Zenderowski R., *Pamięć i tożsamość narodowa*, „Athenaeum. Polskie Studia Politologiczne” 2011 nr 28, s. 149-166 (liczba autorów ogółem: 1, w tym liczba autorów z jednostki: 1). (B-7)

Zenderowski R. (rec.), Piotr Bajda, *Elity polityczne na Słowacji w latach 1989-2010. Kręta droga do nowoczesnego państwa*, „Athenaeum. Polskie Studia Politologiczne” 2011 nr 28, s. 298-302 (liczba autorów ogółem: 1, w tym liczba autorów z jednostki: 1). (B-7)

4.c. Po doktoracie:

Przed 2006

Zenderowski R., *Cieszyn i Czeski Cieszyn w świetle badań socjologicznych*, „Znad Olzy” 2001 nr 5 (liczba autorów ogółem: 1, w tym liczba autorów z jednostki: 1).

Zenderowski R., *Cieszyn jako miasto podzielone granicą. Przyczyny i konsekwencje podziału z 1920 roku*, „Saeculum Christianum” 2002 nr 1, s. 107-126 (liczba autorów ogółem: 1, w tym liczba autorów z jednostki: 1).

Zenderowski R., *Samorząd terytorialny w świetle badań opinii publicznej*, „Zarządzanie i Edukacja” 2002 nr V (35), s. 5-31 (liczba autorów ogółem: 1, w tym liczba autorów z jednostki: 1). (B-5)

Zenderowski R., *Stosunki między mieszkańcami miast podzielonych granicą państwową na przykładzie Cieszyna i Czeskiego Cieszyna (Český Těšín). Studium socjologiczne*, „Studia Regionalne i Lokalne” 2002 nr 1, s. 49-78 (liczba autorów ogółem: 1, w tym liczba autorów z jednostki: 1). (B-8)

Zenderowski R., *Borders of Europe – Borders in Europe*, „The Polish Foreign Affairs Digest” 2003 nr 2, s. 39-49 (liczba autorów ogółem: 1, w tym liczba autorów z jednostki: 1).

Zenderowski R., *Chrześcijańskie inspiracje jedności europejskiej*, „Wierzyć Życiem” 2003 nr 2, s. 24-25 (liczba autorów ogółem: 1, w tym liczba autorów z jednostki: 1).

Zenderowski R., *Chrześcijańskie inspiracje jedności europejskiej (c.d.)*, „Wierzyć Życiem” 2003 nr 4, s. 16-18 (liczba autorów ogółem: 1, w tym liczba autorów z jednostki: 1).

Zenderowski R., *Granice Europy – granice w Europie*, „Odra” 2003 nr 2, s. 2-8 (liczba autorów ogółem: 1, w tym liczba autorów z jednostki: 1).

Zenderowski R., *Chrześcijaństwo w perspektywie integracji europejskiej – wizja papieska*, „Społeczeństwo” 2003 nr 3, s. 429-440 (liczba autorów ogółem: 1, w tym liczba autorów z jednostki: 1).

Zenderowski R., *Kryzys Europy – szansą Kościoła*, „Communio” 2003 nr 4, s. 131-143 (liczba autorów ogółem: 1, w tym liczba autorów z jednostki: 1). (B-5)

- Zenderowski R., *Europa jako zadanie dla chrześcijan. Jan Paweł II o Europie i europejskości*, „Communio” 2003 nr 5, s. 150-173 (liczba autorów ogółem: 1, w tym liczba autorów z jednostki: 1). (B-5)
- Zenderowski R. (rec.), *Mitologizacja i demitologizacja państwa narodowego*, „Studia Nauk Politycznych” 2003 nr 1, s. 325-240 (liczba autorów ogółem: 1, w tym liczba autorów z jednostki: 1).
- Zenderowski R., *Europa Środkowa jako „ucieczka przed Wschodem” czy „pomost” między Wschodem i Zachodem?*, „Zarządzanie i Edukacja” 2004 nr 1, s. 113-126 (liczba autorów ogółem: 1, w tym liczba autorów z jednostki: 1). (B-5)
- Zenderowski R., *Pomiędzy Wschodem a Zachodem?*, „Przegląd Zachodni” 2004 nr 3, s. 3-19 (liczba autorów ogółem: 1, w tym liczba autorów z jednostki: 1). (B-8)
- Zenderowski R., *System partyjny Republiki Słowackiej (1993-2002)*, „Annales UMCS, Sectio: K – Politologia” t. XI (2004), s. 113-130 (liczba autorów ogółem: 1, w tym liczba autorów z jednostki: 1). (B-5)
- Zenderowski R., *Między Rosją i Niemcami. Identyfikacja polityczna i kulturowa Polaków i Czechów*, „Sprawy Narodowościowe. Seria nowa” 2004 z. 24-25, s. 133-153 (liczba autorów ogółem: 1, w tym liczba autorów z jednostki: 1).
- Zenderowski R. (rec.), K. Vodička (ed.), *Dělení Československa. Deset let poté*, Praha 2003, ss. 336, „Przegląd Zachodni” 2005 nr 3, s. 227-233 (liczba autorów ogółem: 1, w tym liczba autorów z jednostki: 1). (B-8)
- Zenderowski R., *Przyczyny podziału Czecho-Słowacji (1992)*, „Sprawy Międzynarodowe” 2005 nr 3, s. 103-118 (liczba autorów ogółem: 1, w tym liczba autorów z jednostki: 1). (B-5)
- Zenderowski R., *Causes of the Breakup of Czechoslovakia*, „The Polish Quarterly of International Affairs” Summer 2005 nr 3, s. 100-114 (liczba autorów ogółem: 1, w tym liczba autorów z jednostki: 1).

2007

- Zenderowski R., *Kwestia węgierska jako immanentny problem słowackiej polityki*, „Rocznik Wschodni” 2006/2007 nr 12, s. 51-76 (liczba autorów ogółem: 1, w tym liczba autorów z jednostki: 1).
- Zenderowski R. (rec.), E. Balawajder (red.), *Spółeczeństwo obywatelskie. Modele teoretyczne i praktyka społeczna*, Lublin 2007, „Spółeczeństwo” 2007 nr 6, s. 873-878 (liczba autorów ogółem: 1, w tym liczba autorów z jednostki: 1).

2008

- Zenderowski R., *Przyczyny i okoliczności dyferencjacji narodowej Czechów i Słowaków. Przyczynek do zrozumienia upadku idei narodu czechosłowackiego*, „Zeszyt Naukowy Katedry Ekonomii i Międzynarodowych Stosunków Gospodarczych” 2008 zeszyt nr 38, s. 50-79 (liczba autorów ogółem: 1, w tym liczba autorów z jednostki: 1).

4.d. Po magisterium:

Brak

W przygotowaniu:

5. ARTYKUŁY w INTERNECIE

5.a. Po uzyskaniu tytułu naukowego profesora:

Brak

5.b. Po habilitacji:

2010

- Zenderowski R., *Od unii personalnej do Unii Europejskiej. Modele jednoczenia narodów w Europie na przykładzie Polski i Litwy*, 600. Rocznica Bitwy pod Grunwaldem, <http://grunwald600.pl>.

5.c. Po doktoracie:

2007

Pieńkowski K., Zenderowski R., *Wyszehrad i jego pamięci zbiorowe*, Visegrad info. Internet magazine, <http://visegrad.info/?q=pl/node/244> (także w angielskiej wersji językowej) (liczba autorów ogółem: 2, w tym liczba autorów z jednostki: 1).

5.d. Po magisterium:

Brak

6. SKRYPTY na PRAWACH MASZYNOPISU

Zenderowski R., *Kwestie narodowościowe w Europie Środkowej*, Warszawa 2011.

Zenderowski R., *Europa Środkowa w literaturze polskiej i zagranicznej. Przewodnik bibliograficzny, wyd. I*, Warszawa 2002.

7. RECENZJE WYDAWNICZE KSIĄŻEK

Zenderowski R. (rec.), Brian W. Blouet, *Geopolitics and Globalization in the Twentieth Century*, Reaktion Books, London 2001, ss. 204, okładka miękka. ISBN 1 86189 085 0 (recenzja dla Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, wiosna 2009).

Zenderowski R. (rec.), Marcin A. Stradowski, *Międzynarodowe aspekty zjednoczenia Niemiec*, Warszawa 2008, ss. 99, maszynopis (recenzja dla Wydawnictwa Adam Marszałek, wiosna 2009).

Zenderowski R. (rec.), Donald T. Critchlow, *The Conservative Ascendancy. How the GOP Right made political history*, Harvard University Press, Cambridge-London 2007, ss. 359 (recenzja dla Wydawnictw Akademickich i Profesjonalnych, wiosna 2010).

Zenderowski R. (rec.), A. Chwalba, *Historia Powszechna 1989-2009* (recenzja wydawnicza dla Wydawnictwa PWN, zima 2010).

Zenderowski R. (rec.), J. Tomaszewski, *Słowacja*, z serii: *HISTORIA PAŃSTW ŚWIATA w XX i XXI WIEKU* (recenzja dla Wydawnictwa TRIO, zima 2010).

Zenderowski R. (rec.), T. Mołdawa, J. Zaleśny (red.), *Parlamentaryzm w świecie współczesnym. Między ideą a rzeczywistością*, Elipsa, Warszawa 211, ss. 387 (wiosna 2011).

8. TŁUMACZENIA

Brak

9. OPRACOWANE PROGRAMY ZAJĘĆ DYDAKTYCZNYCH (SYLABUSY)

- Stosunki międzynarodowe – wykłady
- Stosunki międzynarodowe – ćwiczenia
- Kwestie narodowościowe w Europie Środkowej – konwersatorium
- Środkowoeuropejskość jako transnarodowa tożsamość polityczna i kulturowa – konwersatorium
- Seminarium magisterskie
- Seminarium doktoranckie
- Seminarium licencjackie
- Metodyka pracy naukowej
- Wstęp do nauki o państwie, prawie i polityce – wykłady
- Wstęp do nauki o państwie, prawie i polityce – ćwiczenia
- Podstawy wiedzy o stosunkach międzynarodowych – wykłady
- Podstawy wiedzy o stosunkach międzynarodowych – ćwiczenia
- Teoria i metodologia badań stosunków międzynarodowych – wykłady
- Międzynarodowe stosunki kulturalne – wykłady
- Globalizacja i regionalizacja – wykłady
- Różnice kulturowe w biznesie – wykłady
- Społeczne i kulturowe aspekty integracji europejskiej – wykłady

1. AKTYWNY UDZIAŁ (Z REFERATEM)

Przed 2006

- Konferencja pt. *Europejskie Wyzwania*, Warszawa, 24. listopada 2001 r., referat pt. *Granice Europy – granice w Europie*.
- Konferencja pt. *Europa Środkowa: wspólnota czy zbiorowość? Czym jest środkowoeuropejskość? Kim są i kim są dla siebie mieszkańcy Europy Środkowej?*, Warszawa, 9. kwietnia 2003 r., referat pt. *Europa Środkowa jako „ucieczka przed Wschodem” czy jako „pomost” między Wschodem a Zachodem?*
- Konferencja w ramach X sesji Stałej Wspólnej Polsko-Czeskiej Komisji Nauk Humanistycznych pt. *Polacy i Czesi między Rosją a Niemcami (XIX-XXI wiek)*, Kłodzko-Międzygórze, 13-15. października 2003 r., referat pt. *Niemcy i Rosja jako determinanty w procesie identyfikacji polityczno-kulturowej Polaków i Czechów po II wojnie światowej (perspektywa politologiczna)*.
- VI Ogólnopolska Pielgrzymka na Jasną Górę Polskiego Towarzystwa Ziemiańskiego, Częstochowa, 24 kwietnia 2004 r., referat pt. *Polska tożsamość narodowa w jednoczącej się Europie. Kilka uwag na temat nauczania społecznego Jana Pawła II*.

2006

- Konferencja pt. *Europa Środkowa – Przedpokój czy Salon Europy, gdzie Wschód spotyka się z Zachodem? Nauka, edukacja, kultura, sztuka w krajach Europy Środkowej wczoraj i dziś. Międzynarodowa konferencja z okazji 600. rocznicy śmierci Bartłomieja z Jasła*, Jasło 21-23 września 2006; referat pt. *Środkowoeuropejskość jako transnarodowa tożsamość*.
- Konferencja międzynarodowa: POLSKA – SŁOWACJA – UNIA EUROPEJSKA, Liptowski Mikulasz (Słowacja), 30 listopada – 1 grudnia 2006 r.; referat pt. *Słowacja i Słowacy w polskich mediach elektronicznych w 2004 roku. Analiza wizerunku medialnego*.

2007

- Konferencja międzynarodowa pt. *Teschen - eine geteilte Stadt im 20. Jahrhundert*, Technische Universität Dresden (Niemcy), Dresden, 15.16. Mai 2007; referat pt. *The Mutilated Town. On The Central European Fate of Cieszyn*.
- Konferencja międzynarodowa pt. *W poszukiwaniu tożsamości. Państwo – społeczeństwo – religia we współczesnej Europie*, Uniwersytet Wrocławski – Instytut Studiów Międzynarodowych, Wrocław 8-9 listopada 2007, Referat pt. *Od tożsamości etnicznej ku tożsamości międzynarodowej. Słowacka tożsamość w perspektywie dyskursu politycznego (1989-2004)*.
- Konferencja międzynarodowa pt. *Религия в современной системе международных отношений: права человека и религия*, Sankt Petersburg (Rosja), 23. listopada 2007, referat pt. *Religia a słowacka tożsamość narodowa*.
- Seminarium międzynarodowe pt. *Stosunki Polsko-Słowackie w okresie międzywojennymi w oczach historyków i dyplomatów*. Bratysława, 7 grudnia 2007, referat pt. *Politologiczna releksja tekstu prof. Henryka Batowskiego pt. Zarys dziejów słowackich w ostatnim dwudziestolecu (1918-1937)*.

2008

- Seminarium naukowe pt. *Traktat Lizboński. Co po Irlandii?*, Instytut Politologii UKSW w Warszawie, 5 listopada 2008, organizacja i referat pt. *Ratyfikacja Traktatu Lizbońskiego na Słowacji*. Organizator: Instytut Politologii UKSW w Warszawie.
- Dyskusja panelowa pt. *„NIEPODLEGŁOŚĆ – WOLNOŚĆ – SOLIDARNOŚĆ” – od 11 listopada 1918 do września 1989*, Bratysława, 4 grudnia 2008. Wystąpienie pt. *Polskie i słowackie koncepcje narodu i państwowości*. Organizator: Ambasada RP na Słowacji, Konzervatívny inštitút Milana Rastislava Štefánika.

2009

- Panel dyskusyjny pt. *Polityka i religia: rodzaje relacji w wybranych państwach oraz w stosunkach międzynarodowych*. Organizator: Instytut Politologii UKSW w ramach I Kongresu Politologii, 22-24 września 2009 r. Główni organizatorzy: Polskie Towarzystwo Nauk Politycznych, Komitet Nauk Politycznych Polskiej Akademii Nauk, Wydział Dziennikarstwa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego. Referat pt. *Etnicyzacja religii i sakralizacja etnosu: nacjonalizm w Europie Środkowo-Wschodniej*.

2010

Dyskusja panelowa pt. *Rola narracji historycznej w stosunkach polsko-niemieckich*. Organizatorzy: Katholische Akademie Berlin, Instytut Politologii UKSW, Berlin 25-27 maja 2010. Wygłoszone referaty: *Pojęcie pamięci zbiorowej i jej determinanty, Kościół i religia, narodowe narracje i przebaczenie*.

Międzynarodowa konferencja naukowa z cyklu Między Wschodem a Zachodem – pogranicza Europy Wschodniej wobec wyzwań XX i XXI wieku nt. „Wspólne czy osobne? Miejsca pamięci narodów Europy Wschodniej wobec wyzwań XX i XXI wieku” zorg. przez Zakład Stosunków Politycznych, Instytut Historii UwB, 23-Augustów 24.09.10. Referat pt. *CIESZYN CIESZY – CIESZYN SMUCI. MIASTO PODZIELONE GRANICĄ PAŃSTWOWĄ JAKO ŚRODKOWO-EUROPEJSKIE MIEJSCE PAMIĘCI*.

2012

Seminarium naukowe pt. *Opinie oraz komentarze prasy polskiej i niemieckiej na temat roli Polski i Niemiec w przewyciężaniu kryzysu ekonomicznego i politycznego w Unii Europejskiej w okresie polskiej prezydencji*, Instytut Politologii UKSW w Warszawie, 7 maja 2012, organizacja i referat pt. *Rola Polski i Niemiec w przewyciężaniu kryzysu ekonomicznego i politycznego w Unii Europejskiej: Podobieństwa i różnice w perspektywie dyskursu prawnego*. Organizator: Instytut Politologii UKSW w Warszawie.

Międzynarodowa konferencja naukowa: *Religion and Politics in Europe*, Sarajewo, 21-22 listopada 2012, referat pt. *Religion and Politics in Poland and Central Europe: Comparative Perspective*, w ramach panelu: *Does God Matter? The Relationship between State, Church and Religious Communities in Europe*. Organizator: Konrad Adenauer Stiftung, Centre for European Studies in Brussels.

Udział w panelu: *Kościół prawosławny a Kościół katolicki w Polsce: podobieństwa i różnice nauczania społecznego w kontekście Wspólnego Przesłania do Narodów Polski i Rosji*, Warszawa, 28 listopada 2012, Organizator: Międzynarodowe Centrum Dialogu Międzykulturowego UKSW, Katedra Socjologii Procesów Społecznych Instytutu Socjologii UKSW. Referat: *Międzynarodowe aspekty relacji polityka-religia*.

Międzynarodowa konferencja naukowa: *Poland and Romania – so close but still unknown*, Warszawa, 30 listopada 2012, Organizatorzy: Instytut Politologii UKSW, Wydział Geografii i Historii Uniwersytetu Stefana Wielkiego w Suczawie (Rumunia). Prowadzenie panelu dyskusyjnego.

2013

Konferencja międzynarodowa pt. *Wspólna Europa – rola regionów*, Warszawa, 23-24 października 2013. Organizator: Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego. Wystąpienie w panelu dyskusyjnym pt. *Wspólna Europa – wyzwania i szanse dla regionów*. Tytuł wystąpienia: *Regiony a państwa narodowe w XXI wieku w Europie*.

Konferencja naukowa pt. *Badania i studia europejskie w perspektywie politologicznej*, Poznań, 28 listopada 2013. Organizatorzy: Zakład Badań nad Integracją Europejską Wydziału Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu; Ośrodek Badań i Edukacji Europejskiej UAM. Wystąpienie w panelu dyskusyjnym pt. *Europeistyka versus politologia. Zależności i współzależności*. Tytuł wystąpienia: *Czy fascynacja europeystyką nie wynika ze znużenia politologią?*

Konferencja pt. *Europa Środkowa – historia, polityka, społeczeństwo*, PWSZ im. rtm. W. Pileckiego, Oświęcim 16-17 grudnia 2013 r., referat pt. *Tożsamość Europy Środkowej - tożsamość w Europie Środkowej*.

Seminarium naukowe pt. *Polityka etniczna współczesnych państw Europy Środkowo-Wschodniej*, Mszana Dolna 12-15 grudnia 2013 r.; referat pt. *Polityka etniczna. Ethnopolitics czy ethnic politics?*

2014

Polsko-Czeski Salon Socjologiczny: *Meandry postkomunistycznej transformacji*, Jiřina Šiklová, Radosław Zenderowski z UKSW w Warszawie. Spotkanie prowadził prof. Tadeusz Siwek z Uniwersytetu Ostrawskiego (Republika Czeska).

Open Europe – Cultural Dialogue across Borders, Konferencja międzynarodowa, Uniwersytet Opolski, referat pt.: *Soft diplomacy in cities divided by the state border. Case of Cieszyn and Český Těšín* [Soft diplomacy w miastach podzielonych granicą państwową. Przykład Cieszyna i Czeskiego Cieszyna (Český Těšín)].

Udział w charakterze panelisty w seminarium: *Co dalej po Krymie? Pytania o możliwe scenariusze wydarzeń w Europie i na świecie*, Instytut Politologii UKSW, Warszawa, 16 maja 2014 r.

Moderacja panelu pt. *Dylematy tożsamościowe Polaków na Zaolziu. Kim jesteśmy, kim byliśmy, kim chcemy być?*, w ramach konferencji międzynarodowej pt. *Zaolzie i Zaolziacy. Genius loci, genius populi*; zorganizowanej przez: Polski Związek Kulturalno-Oświatowy w Republice Czeskiej, Miejscowe Koło Polskiego Związku Kulturalno-

Oświatowego w Jabłonkowie; Instytut Politologii, Instytut Nauk Historycznych Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie; Sekcję Ludoznawczą przy Zarządzie Głównym Polskiego Związku Kulturalno-Oświatowego; Sekcję Zaolziańską Oddziału Krakowskiego Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego; Światową Radę Badań nad Polonią; Wyższą Szkołą Biznesu w Dąbrowie Górniczej Czeski Cieszyń – Jabłonków 1-2 sierpnia 2014 r.

Moderacja panelu pt. *Polityka etniczna państw i regionów* (wraz z prof. N.N. Teres), w ramach konferencji międzynarodowej pt. *Polityka etniczna: teorie, koncepcje, wyzwania*; zorganizowanej przez: UNIWERSYTET MARIII CURIE-SKŁODOWSKIEJ W LUBLINIE - WYDZIAŁ POLITOLOGII - Zakład Badań Etnicznych; UNIWERSYTET KARDYNAŁA STEFANA WYSZYŃSKIEGO W W-WIE - INSTYTUT POLITOLOGII - Katedra Stosunków Międzynarodowych i Studiów Europejskich; UNIWERSYTET WROCŁAWSKI - INSTYTUT SOCJOLOGII - Zakład Socjologii Pogranicza; UNIWERSYTET W BIAŁYMSTOKU - INSTYTUT HISTORII I NAUK POLITYCZNYCH - Katedra Polityki Międzynarodowej; UNIWERSYTET NARODOWY IM. T. SZEWCZENKI W KIJOWIE - WYDZIAŁ HISTORYCZNY - Katedra Historii Ukrainy i Polityki Etnicznej; UNIWERSYTET MASARYKA W BRNIE - WYDZIAŁ STUDIÓW SPOŁECZNYCH - Zakład Politologii; Popowo, 9-10 września 2014 r.

Referat pt. *Polityka etniczna - próba (re)konceptualizacji*, w ramach konferencji pt. *Polityka etniczna: teorie, koncepcje, wyzwania*. 9-10 września 2014 r.

Moderacja panelu pt. *Procesy polityczne i kulturowe w Europie Środkowo-Wschodniej - 10 lat po wschodnim rozszerzeniu*, w ramach I Kongresu Europeistyki, Warszawa, 20 września 2014 r.

Udział w charakterze panelisty w seminarium: *Co dalej po Krymie? Pytania o możliwe scenariusze wydarzeń w Europie i na świecie*, Instytut Politologii UKSW, Warszawa, 16 maja 2014 r.

Referat pt. *MIASTA PODZIELONE GRANICĄ PAŃSTWOWĄ W NOWYCH PAŃSTWACH CZŁONKOWSKICH UE: OD SEPARACJI DO INTEGRACJI*, w ramach panelu pt. *Procesy polityczne i kulturowe w Europie Środkowo-Wschodniej - 10 lat po wschodnim rozszerzeniu*, w ramach I Kongresu Europeistyki, Warszawa, 20 września 2014 r.

Moderacja panelu pt. *Relacje między polityką a religią we współczesnej Europie*, w ramach I Kongresu Europeistyki, Warszawa, 18 września 2014 r.

Udział w panelu dyskusyjnym pt. *15 lat Polski w NATO*, organizatorzy: Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie oraz Centrum Bezpieczeństwa Międzynarodowego przy Donieckim Uniwersytecie Narodowym, uczestnicy: prof. Radosław Zenderowski – Dyrektor Instytutu Politologii, kierownik Katedry Stosunków Międzynarodowych i Studiów Europejskich Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie; gen. bryg. rez. dr inż. Tomasz Bąk – Dyrektor Centrum Studiów nad Terroryzmem, były dowódca 21 Brygady Strzelców Podhalańskich oraz uczestnik wielu misji pokojowych; Renata Butryn – Poseł na Sejm RP, Komisja Obrony Narodowej; dr Maciej Milczanowski – kierownik Katedry Bezpieczeństwa Wewnętrznego Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie, były żołnierz, uczestnik misji wojskowych ONZ na Wzgórzach Golan oraz NATO w Iraku; dr Marcin Szewczyk – dyrektor Regionalnego Ośrodka Debaty Międzynarodowej w Gorzowie Wielkopolskim, ekspert Instytutu Europejskiego w Łodzi. Rzeszów, 29 września 2014 r.

2015

Referat (wraz z A. Rudowskim), pt. *Europa Środkowa – od idei literacko-kawiarnianej do koncepcji politycznych*. Posiedzenie Komisji PAN ds. Stosunków Polsko-Czeskich i Polsko-Słowackich, Uniwersytet Śląski w Cieszynie, 27 kwietnia 2015 r.

Moderacja panelu w ramach konferencji pt. *Polityka zagraniczna Węgier: źródła, kierunki i perspektywy*, Instytut Politologii UKSW, 8 czerwca 2015 r.

Referat (wspólnie z K. Cebulem) pt. *Wojny ponowoczesne jako wyzwanie dla teorii stosunków międzynarodowych i prawa międzynarodowego*, w ramach konferencji pt. *Legalizm w systemie prawa międzynarodowego*. Ogólnopolska Konferencja organizowana przez Katedrę Prawa Międzynarodowego i Europejskiego WPiA UKSW w Warszawie oraz Katedrę Prawa Międzynarodowego Publicznego WPiA UMCS w Lublinie Warszawa 8-9 czerwca 2015 r.

Referat pt. *Europa Środkowa – od idei literacko-kawiarnianej do koncepcji politycznych*, wygłoszony w ramach Konferencji Jubileuszowej Katedry Studiów Europejskich pt. *Europa – mit, rzeczywistość, marzenie czy projekt wspólnoty?*, Uniwersytet Wrocławski 19-20 września 2015 r.

Moderacja panelu pt. *Normy i wartości w stosunkach międzynarodowych*, w ramach konferencji pt. *Teoria normatywna w nauce o stosunkach międzynarodowych. Zastosowanie na przykładzie badań międzynarodowej roli Unii Europejskiej*, Instytut Politologii UKSW, 13 października 2015 r.

Moderacja panelu pt. *Konflikty etniczne w Europie oraz w jej bezpośrednim otoczeniu po 1989 roku. Uwarunkowania – stan obecny – wyzwania dla polityki bezpieczeństwa*, Lidzbark Welski 9-10 września 2015 r. Organizatorzy: UNIWERSYTET MARIII CURIE-SKŁODOWSKIEJ W LUBLINIE - WYDZIAŁ POLITOLOGII - Zakład Badań Etnicznych;

UNIwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w W-wie - Instytut Politologii - Katedra Stosunków Międzynarodowych i Studiów Europejskich; UNIwersytet Wrocławski - Instytut Socjologii - Zakład Socjologii Pogranicza; UNIwersytet w Białymstoku - Instytut Historii i Nauk Politycznych - Katedra Polityki Międzynarodowej; UNIwersytet Narodowy im. T. Szevczenki w Kijowie - Wydział Historyczny - Katedra Historii Ukrainy i Polityki Etnicznej.

Referat pt. *Środkowoeuropejska tułaczka i tęsknota za utraconą ojczyzną*, III Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Europa Środkowa – historia, polityka, społeczeństwo” EUROPA ŚRODKOWA W 70. ROCZNICĘ WYSIEDLEŃ I PRZESIEDLEŃ PO II WOJNIE ŚWIATOWEJ, PWSZ im. rtm. W. Pileckiego w Oświęcimiu, Międzynarodowy Dom Spotkań Młodzieży, Oświęcim, 4 grudnia 2015 r.

2016

Międzynarodowa konferencja naukowa pt. *“We Forgive and Ask for Forgiveness.” Risk of reconciliation. Germany-Poland-Ukraine A.D. 2016*, Ukrainian Catholic University in Lviv, 9 kwietnia 2016. Referat pt. *Pojednanie w Europie Środkowo-Wschodniej. Zagrożenia i szanse*.

Konferencja naukowa pt. *TOŻSAMOŚĆ EUROPEJSKA WIELOKULTUROWOŚĆ I JEJ SKUTKI W FUNKCJONOWANIU PAŃSTW EUROPEJSKICH*, Komitet Prognoz Polskiej Akademii Nauk, 14/15 kwiecień 2016 r., Jabłonna k/Warszawy, referat pt. *Tożsamości etniczne (narodowe) i religia w Europie Środkowo-Wschodniej – rozluźnianie czy zacieśnianie związków?*

Konferencja naukowa pt. *Polityka zagraniczna Federacji Rosyjskiej względem obecnej sytuacji w Europie – wpływ, współzależności, konsekwencje*, Koło Naukowe Badań nad Europą, UKSW, Warszawa 19 maja 2016 r. Referat pt. *Zagadnienie wpływu Federacji Rosyjskiej w regionie Bałkanów. Jakie ma to przełożenie na Europę?*

International Conference on *Polish-German Cooperation in the Field of Security: Twenty-Five Years of Common Experiences*. Konferencja jubileuszowa zorganizowana z okazji 25. rocznicy podpisania Traktatu między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Federalną Niemiec o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy z 17.06.1991 r. w Bonn. Organizatorzy: Instytut Stosunków Międzynarodowych – Uniwersytet Warszawski, Instytut Nauk Politycznych i Socjologii – Uniwersytet w Bonn, Fundacja Współpracy Polsko-Niemieckiej, Warszawa, 24 maja 2016 r. Referat pt. *Cultural sovereignty as a challenge to the security of the state. Analysis on the examples of Poland and Germany*.

Międzynarodowa Konferencja Naukowa „OBSZAR EUROPY ŚRODKOWEJ W GEOPOLITYCE MOCARSTW – OD MITTELEUROPY DO INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ”, Oświęcim, 3 czerwca 2016 r. Referat pt. *Zmiany w strukturze etnicznej i wyznaniowej Europy Środkowo-Wschodniej w długiej (XX wiek) i krótkiej (po 1989 r.) perspektywie czasowej*.

Wykład inauguracyjny w Wydziale Zamiejscowym w Wiedniu Górnośląskiej Wyższej Szkoły Handlowej w Katowicach pt. *Europa Środkowa – od idei literacko-kawiarnianej do koncepcji politycznych*, Wiedeń, 16 października 2016 r.

Referat pt. *Dyplomacja publiczna na pograniczach: doświadczenia i wyzwania* w ramach konferencji pt. *Kapitał społeczny i kulturowy polsko-czeskiego pogranicza na Śląsku Cieszyńskim – dokonania, problemy, perspektywy w ramach I Kongresu Czechosłowacji Polskiego*, Cieszyn, 18 października 2016.

Udział w dyskusji panelowej pt. *Dialog of cultures and religions as a challenge for modern Europe*, Trnavska Univerzita, Słowacja. Organizatorzy: Katedra Politologii Wydziału Filozoficznego UT oraz Instytut Politologii Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Termin: 23.11.2016.

Konferencja z okazji dziesięciolecia czasopisma *Politics and Religion Journal*; Plakat naukowy pt. *Two neighboring municipalities – two poles of the political world*, Plakat przygotowany we współpracy z dr. Andrzejem Rudowskim (IP UKSW). Wydział Politologii Uniwersytetu w Belgradzie. Termin: 25.11.2016.

Konferencja z okazji dziesięciolecia czasopisma *Politics and Religion Journal*; Referat wygłoszony z dr. Andrzejem Rudowskim (IP UKSW) pt. *The impact of religious factor in the parliamentary and presidential elections in Poland. Analysis on the sample of Polish part of Cieszyn Silesia*, Wydział Politologii Uniwersytetu w Belgradzie. Termin: 25.11.2016.

2017

Konferencja naukowa pt. *Kultury i religie w dobie kryzysu*. Udział w panelu pt. *Kultury i religie w czasach kryzysu: perspektywa interdyscyplinarna*. Polskie Towarzystwo Socjologiczne – Sekcja Socjologii Religii oraz Wydział Etnologii i Nauk o Edukacji Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach; Cieszyn, Termin: 28-29 września 2017.

2. ORGANIZACJA

Przed 2006

Współorganizacja wykładów otwartych w ramach Studium Generale Europa (1997-1999)

- bp Tadeusz Pieronek, Czy Kościół w Polsce boi się zjednoczonej Europy?
- dr Andrzej Olechowski, Europejskie dylematy Polski
- prof. Helmut Juros, Kulturowe motywy „klauzuli kościelnej” w Traktacie Amsterdamskim
- dr Piotr Naimski, Bezpieczeństwo Polski a struktury europejskie
- prof. Remigiusz Sobański, Kultura prawna Europy
- prof. Lena Kolarska–Bobińska, Duchowieństwo polskie wobec integracji europejskiej
- abp Józef Życiński, Interpretacja papieskich wypowiedzi o Europie
- prof. E.-W. Böckenförde, Jaką drogą podąża Europa?
- prof. Wojciech Gacparski, Europejskie standardy etyki biznesu
- dr Andrzej Olechowski, Chryścjanin w polskiej polityce na przełomie wieków
- min. Józef Zieleniec, My w Europie
- bp Alfons Nossol, Ekumenia w dziele integracji Europy
- prof. Jerzy Szacki, Nacjonalizm i kosmopolityzm. Sens i bezsens przeciwstawienia
- prof. Zdzisław Najder, Polska w Europie: cele i środki
- prof. Hanna Gronkiewicz–Waltz, Pieniądz i suwerenność państwa w dobie euro
- prof. Leszek Kołakowski, Czy Europa istnieje?

Konferencja pt. *Europa Środkowa: wspólnota czy zbiorowość? Czym jest środkowoeuropejskość? Kim są i kim są dla siebie mieszkańcy Europy Środkowej?*, Warszawa, 9. kwietnia 2003 r.

2008

Seminarium naukowe pt. *Traktat Lizboński. Co po Irlandii?*, Instytut Politologii UKSW w Warszawie, 5 listopada 2008, organizacja i referat pt. *Ratyfikacja Traktatu Lizbońskiego na Słowacji*. Organizator: Instytut Politologii UKSW w Warszawie.

2009

Seminarium naukowe pt. *Wypędzeni ze Wschodu. Relacje Polaków i Niemców*, Instytut Politologii UKSW w Warszawie, 17 kwietnia 2009, organizacja: dr hab. R. Zenderowski, zaproszeni goście: Renate Stösinger, Eugeniusz Brandt.

Panel dyskusyjny pt. *Polityka i religia: rodzaje relacji w wybranych państwach oraz w stosunkach międzynarodowych*. Organizator: Instytut Politologii UKSW w ramach I Kongresu Politologii, 22-24 września 2009 r. Główni organizatorzy: Polskie Towarzystwo Nauk Politycznych, Komitet Nauk Politycznych Polskiej Akademii Nauk, Wydział Dziennikarstwa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego. Referat pt. *Etnicyzacja religii i sakralizacja etnosu: nacjonalizm w Europie Środkowo-Wschodniej*.

2012

Seminarium naukowe pt. *Opinie oraz komentarze prasy polskiej i niemieckiej na temat roli Polski i Niemiec w przezwyciężaniu kryzysu ekonomicznego i politycznego w Unii Europejskiej w okresie polskiej prezydentury*, Instytut Politologii UKSW w Warszawie, 7 maja 2012, organizacja i referat pt. *Rola Polski i Niemiec w przezwyciężaniu kryzysu ekonomicznego i politycznego w Unii Europejskiej: Podobieństwa i różnice w perspektywie dyskursu prawnego*. Organizator: Instytut Politologii UKSW w Warszawie.

Seminarium naukowe pt. *Poland and Romania – So Close but Still Unknown*, organizowane przez Instytut Politologii UKSW i Wydział Historii i Geografii Uniwersytetu Stefana Wielkiego w Suczawie (Rumunia), 30. listopada 2012 r. Organizacja i prowadzenie panelu dyskusyjnego.

2013

Konferencja pt. *Miejsce Białorusi we współczesnej Europie: dylematy*, Warszawa, 22. maja 2013 r. Prowadzenie konferencji.

Konferencja pt. *Międzynarodowe uwarunkowania bezpieczeństwa wewnętrznego*, z udziałem Prezydent Interpolu, p. Mirelle Ballestrazzi, Warszawa, 7. czerwca 2013 r., Referat pt. *Bezpieczeństwo kulturowe Europy*.

Seminarium naukowe pt. *Współpraca rozwojowa. Wyzwania badawcze*, Warszawa, 28. czerwca 2013 r. Prowadzenie sesji.

Międzynarodowe seminarium naukowe pt.: *Akademia a problematyka globalna*, 27. Października 2013 r. Współorganizacja z Instytutem Globalnej Odpowiedzialności.

Seminarium naukowe pt. *Polityka etniczna współczesnych państw Europy Środkowo-Wschodniej*, Mszana Dolna 12-15 grudnia 2013 r.

2014

Współorganizacja konferencji międzynarodowej pt. *Zaolzie i Zaolziacy. Genius loci, genius populi*; zorganizowanej przez: Polski Związek Kulturalno-Oświatowy w Republice Czeskiej, Miejscowe Koło Polskiego Związku Kulturalno-Oświatowego w Jabłonkowie; Instytut Politologii, Instytut Nauk Historycznych Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie; Sekcją Ludoznawczą przy Zarządzie Głównym Polskiego Związku Kulturalno-Oświatowego; Sekcją Zaolziańską Oddziału Krakowskiego Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego; Światową Radę Badań nad Polonią; Wyższą Szkołą Biznesu w Dąbrowie Górniczej Czeski Cieszyn – Jabłonków 1-2 sierpnia 2014 r.

Współorganizacja konferencji międzynarodowej pt. *Polityka etniczna: teorie, koncepcje, wyzwania*; zorganizowanej przez: UNIWERSYTET MARII CURIE-SKŁODOWSKIEJ W LUBLINIE - WYDZIAŁ POLITOLOGII - Zakład Badań Etnicznych; UNIWERSYTET KARDYNAŁA STEFANA WYSZYŃSKIEGO W W-WIE - INSTYTUT POLITOLOGII - Katedra Stosunków Międzynarodowych i Studiów Europejskich; UNIWERSYTET WROCŁAWSKI - INSTYTUT SOCJOLOGII - Zakład Socjologii Pogranicza; UNIWERSYTET W BIAŁYMSTOKU - INSTYTUT HISTORII I NAUK POLITYCZNYCH - Katedra Polityki Międzynarodowej; UNIWERSYTET NARODOWY IM. T. SZEWCZENKI W KIJOWIE - WYDZIAŁ HISTORYCZNY - Katedra Historii Ukrainy i Polityki Etnicznej; UNIWERSYTET MASARYKA W BRNIE - WYDZIAŁ STUDIÓW SPOŁECZNYCH - Zakład Politologii; Popowo, 9-10 września 2014 r.

Organizacja i moderacja panelu pt. *Procesy polityczne i kulturowe w Europie Środkowo-Wschodniej - 10 lat po wschodnim rozszerzeniu*, w ramach I Kongresu Europeistyki, Warszawa, 20 września 2014 r.

Organizacja i moderacja panelu pt. *Relacje między polityką a religią we współczesnej Europie*, w ramach I Kongresu Europeistyki, Warszawa, 18 września 2014 r.

2015

Współorganizacja konferencji międzynarodowej pt. *Konflikty etniczne w Europie oraz w jej bezpośrednim otoczeniu po 1989 roku. Uwarunkowania – stan obecny – wyzwania dla polityki bezpieczeństwa*, Lidzbark Welski 9-10 września 2015 r. Organizatorzy: UNIWERSYTET MARII CURIE-SKŁODOWSKIEJ W LUBLINIE - WYDZIAŁ POLITOLOGII - Zakład Badań Etnicznych; UNIWERSYTET KARDYNAŁA STEFANA WYSZYŃSKIEGO W W-WIE - INSTYTUT POLITOLOGII - Katedra Stosunków Międzynarodowych i Studiów Europejskich; UNIWERSYTET WROCŁAWSKI - INSTYTUT SOCJOLOGII - Zakład Socjologii Pogranicza; UNIWERSYTET W BIAŁYMSTOKU - INSTYTUT HISTORII I NAUK POLITYCZNYCH - Katedra Polityki Międzynarodowej; UNIWERSYTET NARODOWY IM. T. SZEWCZENKI W KIJOWIE - WYDZIAŁ HISTORYCZNY - Katedra Historii Ukrainy i Polityki Etnicznej.

2016

Organizacja konferencji międzynarodowej pt. *Zaolzie jako wieloetniczny region historyczno-kulturowy. Doświadczenia koegzystencji i wyzwania na przyszłość*. Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Ul. Wóycickiego 1/3 bud. 21, 01-938 Warszawa; 28 i 29 października 2016 r.

2017

Organizacja konferencji naukowej pt. *Granice w XXI wieku. Renesans murów i podziałów*. Termin konferencji: 8 listopada 2017 roku. Miejsce konferencji: Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie.

1. GRANTY NAUKOWE**1. Granty badawcze KBN/MNiSW/NCN**

- 2010-2012 ROLA I ZNACZENIE RELIGII W KONFLIKTACH ETNICZNYCH NA BAŁKANACH. KAZUS RELIGII PRAWOSŁAWNEJ W KONFLIKCIE NA POGRANICZU SERBSKO-KOSOWSKO-MACEDOŃSKIM (Grant Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego nr NN 116117639). Charakter udziału: Kierownik.
- 2013-2015 Polityka etniczna współczesnych państw Europy Środkowo-Wschodniej; finansowanie projektu badawczego, który uzyskał finansowanie w ramach konkursu „OPUS 4” Umowa nr UMO-2012/07/B/HS5/03871; decyzja numer DEC-2012/07/B/HS5/03871. Nr projektu NCN: 2012/07/B/HS5/03871. Charakter udziału: Członek zespołu.

2. Badania w ramach tzw. badań własnych KBN

- 2002 EUROPA ŚRODKOWA W LITERATURZE POLSKIEJ I ZAGRANICZNEJ
- 2005 SYSTEM PARTYJNY REPUBLIKI SŁOWACKIEJ 1993-2002
- 2006 ZAGRANICA, GRANICA I POGRANICZE Z PERSPEKTYWY SŁOWACKIEJ. ANALIZA PRZEMIAN W ZAKRESIE SPOŁECZNEJ PERCEPCJI W LATACH 90. XX WIEKU
- 2007 CZYNNIKI WĘGIERSKI I CZESKI W PROCESIE KSZTAŁTOWANIA SŁOWACKIEJ TOŻSAMOŚCI NARODOWEJ OD UPADKU REŻIMU KOMUNISTYCZNEGO
- 2009 RELIGIA JAKO ELEMENT SŁOWACKIEJ TOŻSAMOŚCI NARODOWEJ. ZNACZENIE RELIGII W PROCESIE NARODOWEGO SAMOOKREŚLENIA

3. Inne projekty badawcze

- 2011-2012 Visegrad cooperation and the future of Central Europe. Uczestnicy: Ústav politických vied Slovenskej akadémie vied, Bratislava (Słowacja); Instytut Studiów Politycznych Polskiej Akademii Nauk w Warszawie (Polska), Vysoká škola ekonomická v Praze (Rep. Czeska); Budapesti Corvinus Egyetem (Węgry). Visegrad Strategic Grant nr. 31110009.

2. STAŻE NAUKOWE, STYPENDIA ITP.

Brak

VI. DYDAKTYKA**1. PROWADZONE ZAJĘCIA DYDAKTYCZNE**

- Historia stosunków międzynarodowych – wykłady
- Konflikty etniczne – wykłady
- Konflikty etniczne w Europie Środkowo-Wschodniej – wykłady i konwersatorium
- Kwestie narodowościowe w Europie Środkowej – konwersatorium
- Międzynarodowe bezpieczeństwo kulturowe – wykłady i konwersatoria
- Międzynarodowe stosunki kulturalne – wykłady
- Międzynarodowe stosunki polityczne – wykłady i ćwiczenia
- Organizacje międzynarodowe – wykłady
- Podstawy wiedzy o stosunkach międzynarodowych – wykłady i ćwiczenia
- Różnice kulturowe w biznesie międzynarodowym - wykłady
- Seminarium doktoranckie
- Seminarium licencjackie
- Seminarium magisterskie
- Środkoeuropejskość jako transnarodowa kategoria polityczna i kulturowa – konwersatorium
- Teoria i metodologia badań stosunków międzynarodowych – wykłady
- Wstęp do nauki o państwie, prawie i polityce – wykłady i ćwiczenia

2. VISITING PROFESSOR

- Październik 2010; Uniwersytet Warszawski; Wydział Nauk Politycznych i Dziennikarstwa (W ramach programu „Dzień bez nas”)
- Marzec 2011 / Kwiecień 2015; Universitatea Ștefan cel Mare din Suceava, Rumunia; Wydział Geografii i Historii. Cykl wykładów pt. *Poland in Europe: dilemmas of identity*.
- Kwiecień 2015; Universitatea Ștefan cel Mare din Suceava, Rumunia; Wydział Geografii i Historii. Cykl wykładów pt. *Poland in Europe: dilemmas of identity*.
- Kwiecień 2017; Universitatea Ștefan cel Mare din Suceava, Rumunia; Wydział Geografii i Historii. Cykl wykładów pt. *Poland in Europe: dilemmas of identity*.
- Październik 2015-; Hornoslezká vysoká škola obchodní v Ostravě. Wykłady z zakresu stosunków międzynarodowych (w języku czeskim).

3. WYPROMOWANI MAGISTRZY I LICENCJUSZE

	Promotor	Recenzent
Prace magisterskie	282	166
Prace licencjackie	76	105

4. PRACE DYPLOMOWE WYRÓŻNIONE W KONKURSACH

1. **Mateusz Krycki**, 2007, *Ku Marce Kraju. Odkrywanie i kreowanie tożsamości narodowej w procesie nation branding* – I miejsce w konkursie na najlepszą pracę magisterską Ministra Spraw Zagranicznych RP.
2. **Bartosz Jankowski**, 2013, *Udział Polski w międzynarodowej współpracy na rzecz rozwoju*, I miejsce w Konkursie imienia Ministra Krzysztofa Skubiszewskiego na najlepszą pracę magisterską z zakresu polskiej polityki zagranicznej po 1945 r.
3. **Sylwia Lacek**, 2017, *Mniejszość polska w polityce etnicznej Republiki Białorusi oraz w polityce zagranicznej Rzeczypospolitej Polskiej. Analiza wzajemnych zależności i uwarunkowań*, wyróżnienie w konkursie na najlepszą pracę magisterską Ministra Spraw Zagranicznych RP.

VII. KSZTAŁCENIE I PROMOWANIE KADRY NAUKOWEJ

1. WYPROMOWANI DOKTORZY

- **Marcin Stradowski**, *Polityka Szkockiej Partii Narodowej jako przykład reetniczacji Europy Zachodniej*, Wydział Nauk Historycznych i Społecznych UKSW, 2010. Recenzenci: dr hab. Dariusz Popławski (UW), dr hab. Klaus Ziemer (UKSW).
- **Grzegorz Ambroziewicz**, *Eu Civil Security Policy. Importance for the Sovereignty of Poland* (Polityka bezpieczeństwa cywilnego Unii Europejskiej. Znaczenie dla suwerenności Polski), Wydział Nauk Historycznych i Społecznych UKSW, 2015. Recenzenci: Theodoros Koutroubas (The Catholic University of Louvain, Louvain-la Neuve), prof. dr hab. Marek Lisiecki (UKSW).
- **Mateusz Krycki**, *Międzynarodowa Polityka Medialna. Uwarunkowania – status-quo – perspektywy*, Wydział Nauk Historycznych i Społecznych UKSW, 2015. Recenzenci: prof. dr hab. Ewa Stasiak-Jazukiewicz (UW), dr hab. Jarosław Drozd, prof. UKSW.
- **Radosław Bartochowski**, *Polityczne koncepcje restrukturyzacji i rozwoju wybranych przedsięwzięć dawnego COP-u*, Wydział Nauk Historycznych i Społecznych UKSW, 2015. Recenzenci: dr hab. Paweł Ruszkowski (CC), dr hab. Włodzimierz Fehler (UHP Siedlce).
- **Kazimierz Pawlik**, *Kontrola władzy w kontekście dostępu do informacji publicznej w Polsce*, Wydział Nauk Historycznych i Społecznych UKSW, 2015. Recenzenci: dr hab. Małgorzata Myśliwiec (UŚ), dr hab. Jacek Wojnicki (UW).
- **Bartosz Koziński**, *Koncepcje polityki etnicznej rządu RP na uchodźstwie w latach 1939-1947*, Wydział Nauk Historycznych i Społecznych UKSW, 2016. Recenzenci: prof. dr hab. Henryk Chałupczak (UMCS), dr hab. Radosław Fiedler (UAM).
- **Dominik Héjj**, *Jobbik w systemie partyjnym Węgier*, Wydział Nauk Historycznych i Społecznych UKSW, 2017. Recenzenci: prof. dr hab. Jacek Wojnicki (UW), dr hab. Rafał Głajcar (UŚ).

- **Bartosz Jankowski**, *Polityka rozwojowa unii europejskiej wobec państw grupy Afryki, Karaibów i Pacyfiku w ramach umowy o partnerstwie z Kotonu*, Wydział Nauk Historycznych i Społecznych UKSW, 2017. Recenzenci: dr hab. Rafał Ożarowski, prof. UG; dr hab. Katarzyna Kołodziejczyk (UW).

Otwarte przewody doktorskie

—

Zamknięte przewody doktorskie

- **Jakub Pieńkowski**, *Jeden naród – dwa państwa. Trudne braterstwo rumuńsko-mołdawskie*, Wydział Nauk Historycznych i Społecznych UKSW, 2013 (zamknięty w 2017 r.)

W oczekiwaniu na otwarcie przewodu

- **Leszek Klich**, *Zagrożenia w cyberprzestrzeni jako współczesne wyzwania dla bezpieczeństwa i obronności Rzeczypospolitej Polskiej*, Wydział Nauk Historycznych i Społecznych UKSW, 2017.
- **Martyna Wasiuta**, *Polityka etniczna Republiki Czeskiej*, Wydział Nauk Historycznych i Społecznych UKSW, 2017.
- **Jędrzej Czerep**, *Kultura polityczna Sudanu i Sudanu Południowego*, Wydział Nauk Historycznych i Społecznych UKSW, 2017.
- **Michał Kowalczyk**, *Ideologia turańska na Węgrzech*, Wydział Nauk Historycznych i Społecznych UKSW, 2017.
- **Maciej Karliński**, *Brytyjsko-hiszpański spór o Gibraltar jako przykład sporu o terytorium między państwami sojusznymi na przełomie XX i XXI wieku*, Wydział Nauk Historycznych i Społecznych UKSW, 2017.

2. ROZPRAWY DOKTORSKIE WYRÓŻNIONE W KONKURSACH

Brak

3. RECENZJE

3.a. Recenzje dot. doktoratu *honoris causa*:

Václav Klaus, *Prezydent Republiki Czeskiej*, UKSW, 11.10.2012.

3.b. Odnośnie do uzwyczajnienia:

Brak.

3.c. Odnośnie do tytułu profesorskiego:

1. **Dr hab. Anna Reczyńska**, przewód prowadzony przez Wydział Studiów Międzynarodowych i Politycznych Uniwersytetu Jagiellońskiego, decyzją Centralnej Komisji z 2014 roku (recenzent).
2. **Dr hab. Katarzyna Sobolewska-Myślik**, przewód prowadzony przez Instytut Politologii Uniwersytetu Wrocławskiego, decyzją Centralnej Komisji z 2014 roku (superrecenzent).
3. **Dr hab. Tadeusz Klementewicz**, przewód prowadzony przez Wydział Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UW, decyzją Centralnej Komisji z 2014 roku (superrecenzent).
4. **Dr hab. Kazimierz Kik**, przewód prowadzony przez Wydział Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UW, decyzją Centralnej Komisji z 2017 roku (superrecenzent).
5. **Dr hab. Jarosław Szymanek**, przewód prowadzony przez Wydział Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UW, decyzją Centralnej Komisji z 2017 roku (recenzent).

3.d. Odnosnie do stanowiska profesora:

1. Recenzja dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego Pana **dr. hab. JÓZEFA TYMANOWSKIEGO** w związku z postępowaniem o zatrudnienie na stanowisku profesora nadzwyczajnego Uniwersytetu Warszawskiego. Lipiec 2014.
2. Recenzja dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego Pana **dr. hab. JACKA WOJNICKIEGO** w związku z postępowaniem o zatrudnienie na stanowisku profesora nadzwyczajnego Uniwersytetu Warszawskiego. Lipiec 2015.

3.e. Odnosnie do mianowania:

Brak.

3.f. Recenzje habilitacji/członkostwo w komisji habilitacyjnej:

1. Recenzent, **dr Marcin Czyżniewski**, 2013, *Idee w polityce Václava Klause*, Wydział Politologii i Studiów Międzynarodowych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu (przewód wg zasad tzw. starej ustawy).
2. Członek komisji, **dr Ewa Nowak**, Wydział Politologii UMCS, posiedzenie komisji – styczeń 2015. (przewód wg zasad tzw. nowej ustawy)
3. Recenzent, **dr Mariusz Kozerski**, 2015, *Reorganizacja obszaru związkowego RFN w dyskursie politycznym lat 1948/1949-1990*, Instytut Politologii, Uniwersytet Wrocławski (przewód wg zasad tzw. nowej ustawy).
4. Recenzent, **dr Paweł Ukielski**, 2015, jednotematyczny cykl artykułów pod tytułem: *Polityka zagraniczna a przemiany polityczne w krajach Grupy Wyszehradzkiej po 1989 roku*; Instytut Studiów Politycznych PAN (przewód wg zasad tzw. nowej ustawy).
5. Recenzent, **dr Elżbieta Szyszlak**, 2016, *Etniczność w kontekstach bezpieczeństwa. Mniejszość romska w Republice Czeskiej*. Instytut Politologii, Uniwersytet Wrocławski (przewód wg zasad tzw. nowej ustawy).
6. Recenzent, **dr Cezary Trosiak**, 2016, *Górny Śląsk między regionalizmem – autonomią – separatyzmem*. Wydział Nauk Politycznych i Dziennikarstwa, Uniwersytet Adama Mickiewicza (przewód wg zasad tzw. nowej ustawy).
7. Członek komisji, **dr Maciej Potz**, 2017, *Teokracje amerykańskie. Źródła i mechanizmy władzy usankcjonowanej religijnie*. Wydział Studiów Międzynarodowych i Politologicznych Uniwersytetu Łódzkiego (przewód wg zasad tzw. nowej ustawy).
8. Członek komisji, **dr Michał Gierycz**, 2017, *Europejski spór o człowieka. Studium z antropologii politycznej*, Wydział Nauk Historycznych i Społecznych UKSW (przewód wg zasad tzw. nowej ustawy).
9. Recenzent, **dr Mariusz Maszkiewicz**, 2017, *Repatriacja czy repatriotyżacja? Wybrane problemy polskich strategii politycznych wobec rodaków za wschodnią granicą (1986-1990)*, Wydział Nauk Historycznych i Społecznych UKSW (przewód wg zasad tzw. nowej ustawy).

3.g. Recenzje prac doktorskich:

1. **Marcin Zaborski**, 2009, *Współczesne pomniki i miejsca pamięci w polskiej i niemieckiej kulturze politycznej*, promotor: prof. dr hab. Klaus Ziemer (UKSW), Wydział Nauk Historycznych i Społecznych, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie.
2. **Henryk Małek**, 2009, *Bezpieczeństwo osobiste obywateli w debacie społecznej nad reformą prawa karnego w okresie transformacji ustrojowej w Polsce*, promotor: dr hab. Janusz Balicki, Wydział Nauk Historycznych i Społecznych, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie.
3. **Tadeusz Skoczek**, 2009, *Między globalizmem a lokalizmem. Regionalne media elektroniczne w Polsce*, promotor: prof. dr hab. Henryk Skorowski, Wydział Nauk Historycznych i Społecznych, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie.
4. **Piotr Bajda**, 2010, *Elita rządząca na Słowacji w latach 1989-2009. Mechanizmy kształtowania i funkcjonowania w systemie demokratycznym*, promotor: prof. dr hab. Jan Kofman, Instytut Studiów Politycznych Polskiej Akademii Nauk.
5. **Magdalena Garlikowska**, 2011, *Transport kolejowy w Unii Europejskiej. Studium politologiczne*, promotor: prof. dr hab. Aniela Dylus, Wydział Nauk Historycznych i Społecznych, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie.
6. **Marcin Pomarański**, 2012, *Współczesny amerykański fundamentalizm protestancki*, promotor: prof. dr hab. Edward Olszewski, Wydział Politologii, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej.

7. **Piotr Kowalski**, 2013, *Chuligaństwo stadionowe jako wyzwanie dla polityki bezpieczeństwa w Polsce w latach 1997-2010*, prof. UKSW dr hab. Janusz Balicki, Wydział Nauk Historycznych i Społecznych, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie.
8. **Karol Falandys**, 2014, *Projektowanie i wdrażanie systemu odzyskiwania personelu (personnel recovery) w Polsce*, dr hab. Piotr Mickiewicz, prof. DSW, Wydział Nauk Historycznych i Społecznych, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie.
9. **Andrzej Jakubowski**, 2015, *Konflikt gruzińsko-abchaski po 1989 roku*, promotor: prof. dr hab. Henryk Chałupczak, Wydział Politologii, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej.
10. **Danuta Matusz**, 2015, *Polityczne i społeczne determinanty tożsamości narodowej Ukraińców w Polsce. Studium przypadku Podkarpacia*, promotor: prof. dr hab. Klaus Ziemer, Wydział Nauk Historycznych i Społecznych, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie.
11. **Wojciech Bednarek**, 2016, *Polska polityka migracyjna wobec wychodźców z Ukrainy: promocja polski jako państwa migracji docelowej w praktyce służb dyplomatyczno-konsularnych*, promotor: dr hab. Jerzy Koperek, Katolicki Uniwersytet Lubelski, Instytut Politologii, Uniwersytet Wrocławski.
12. **Mariusz Gołąbek**, 2017, *Między Europą a Azją. Wokół koncepcji eurazjatyzmu Lwa Gumilowa*, promotor: prof. dr hab. Wojciech Kaute, Instytut Nauk Politycznych i Dziennikarstwa, Uniwersytet Śląski.
13. **Tomasz Matras**, 2017, *Polityka sportowa Niemiec w kontekście regulacji Unii Europejskiej po 1990 roku*, promotor: dr hab. Tadeusz Lebioda, prof. UW., Instytut Politologii, Uniwersytet Wrocławski.

VIII. PRZYNALEŻNOŚĆ DO ORGANIZACJI I PEŁNIONE FUNKCJE

- Polskie Towarzystwo Nauk Politycznych, Oddział w Warszawie – sekretarz (2002-2006)
- Polskie Towarzystwo Nauk Politycznych, Oddział w Warszawie – prezes (2006-2009)
- Polskie Towarzystwo Nauk Politycznych, Oddział w Warszawie – skarbnik (2009-2013)
- International Political Science Association – członek (od 2002 roku)
- Polskie Towarzystwo Studiów Europejskich – członek Rady Naukowej (2014-2015)
- Polskie Towarzystwo Studiów Europejskich – członek Komisji Rewizyjnej (2015-)
- Komisja PAN ds. Stosunków Polsko-Czeskich i Polsko-Słowackich – członek (2015-)
- Komitet Nauk Politycznych PAN – członek (2015-)

IX. CZASOPISMA NAUKOWE – PEŁNIONE FUNKCJE

- Zeszyty Naukowe Wydziału Nauk Historycznych i Społecznych – Politologia – sekretarz redakcji (od 2007 roku)
- Przegląd Geopolityczny (wyd. Instytut Geopolityki) – członek Komitetu Naukowego (od 2010 roku)
- Studia Gdańskie – recenzent współpracujący (od 2012 roku)
- Annales UMCS Sectio K: Politologia – recenzent współpracujący (od 2012 roku)
- Resovia Sacra. Studia teologiczno-filozoficzne Diecezji Rzeszowskiej – członek Rady Naukowej, od 2011 roku
- Europa Środkowa – członek Rady Naukowej, od 2014 roku
- Oriens Aliter (Uniwersytet Karola w Pradze) – członek rady programowej
- Zeszyty Naukowe Zbliżenia Cywilizacyjne – członek Rady Naukowej (kwartalnik)

X. ODZNACZENIA I NAGRODY

- **Medal Komisji Edukacji Narodowej** za szczególne osiągnięcia w dziedzinie dydaktyki, legitymacja nr 90976, rok nadania: 2004.
- **Brazowy Krzyż Zasługi**, rok nadania: 2009 (Postanowienie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z dnia 21 września 2009 r., legitymacja nr 292-2009-84).
- **Nagroda Rektora UKSW** w Warszawie „za rzetelną, pełną inicjatywę i kreatywność pracę na rzecz Uniwersytetu” (2011).
- Monografia pt. *Religia a tożsamość narodowa i nacjonalizm w Europie Środkowo-Wschodniej. Między etnicznością religii a sakralizacją etnosu (narodu)* uzyskała w 2010 roku **wyróżnienie w programie Monografie Fundacji na rzecz Nauki Polskiej**.

XI. VARIA

XII. ZNAJOMOŚĆ JĘZYKÓW OBCYCH

Język / Poziom znajomości	A1	A2	B1	B2	C1	C2
Angielski			x			
Francuski						
Hiszpański						
Niemiecki		x				
Rosyjski			x			
Inny: Czeski					x	
Inny: Słowacki					x	
Inny: Serbski		x				

XIII. DANE KONTAKTOWE

ADRES SŁUŻBOWY

Instytut Politologii UKSW
ul. Wóycickiego 1/3; 01-938 Warszawa, budynek 23

+48 22 569.68.29, 22 569.68.16

ip@uksw.edu.pl

ADRES PRYWATNY

ul. Limanowskiego 3 m. 6; PL 43-400 Cieszyn

+48 600 431.170

radoslaw.zenderowski@gmail.com